

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΑΡΥΜΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

**ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΟΙ
ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΤΕΙ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΝΙΚΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΚΑΝΕΛΛΟΥ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ**

ΠΑΤΡΑ 2019

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρακάτω εργασία έχει ως σκοπό της τη μελέτη της περίπτωσης για τους πτυχιούχους του τμήματος τουριστικών επιχειρήσεων του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας.

Αρχικά, θεωρήθηκε σημαντικό να γίνει αποσαφήνιση των εννοιών του τουρισμού και της εκπαίδευσης του, καθώς και το βαθμό σημαντικότητας που κατέχει για τα δεδομένα της χώρας μας. Ας μη ξεχνάμε ότι η Ελλάδα είναι μια χώρα που η βάση της οικονομίας της στηρίζεται στα πλαίσια του τουρισμού. Γεγονός που οδηγεί αυτόματα στην άνθιση του κλάδου των σπουδών με αυτή την κατεύθυνση σε όλα τα επίπεδα που θα επιθυμούσε ο κάθε υποψήφιος Πανελλαδικών εξετάσεων ή φοιτητής. Επίσης θα αναδειχθούν οι επιλογές επαγγελματικής κατάρτισης που έχει ένας τελειόφοιτος του τμήματος, τα προσόντα που θα έχει αποκτήσει κατά τη διάρκεια της φοίτησης του καθώς και τη βαρύτητα του τίτλου σπουδών του ώστε να μπορέσει να ανταπεξέλθει στα επαγγελματικά δεδομένα και ζητούμενα της σημερινής αγοράς.

Τέλος, διαμέσου αναφορών, ερευνών και έχοντας περιγράψει το θεσμικό πλαίσιο της τριτοβάθμιας τουριστικής εκπαίδευσης κάνουμε μια στατιστική ανάλυση σχετικά με τους πτυχιούχους του τμήματος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους λίθους για την οικονομία μιας χώρας. Στο ίδιο επίπεδο σημαντικότητας διακρίνεται και η εκπαίδευση του.

Αρχικά, θα γίνει αναφορά στα γενικά στοιχεία του τουρισμού, όπως είναι ο ορισμός του και τα είδη του καθώς και η ιστορική του εξέλιξη για να μπορέσει ο αναγνώστης να αφουγκραστεί τη σημασία του τόσο για τον ελληνικό λαό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Έπειτα, ένα σημαντικό κεφάλαιο αποτελεί η τουριστική εκπαίδευση, τα χαρακτηριστικά, τα στάδια, οι κλάδοι καθώς και η βαρύτητα που κατέχει ώστε να την επιλέξει ο υποψήφιος και να την αφουγκραστεί ο απόφοιτος των τουριστικών σπουδών. Η ακαδημαϊκή ταυτότητα της τουριστικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα υπάρχει εδώ και αρκετά χρόνια. Η διακύμανση της ξεκινάει από δευτεροβάθμια εκπαίδευση και φτάνει μέχρι και τον ανώτατο κλάδο προσφέροντας έτσι πολύπλευρα επίπεδα προσόντων στον ενδιαφερόμενο και κατέχοντας τα σε όλη του την επαγγελματική καριέρα.

Εν συνεχεία, δε θα μπορούσε να μη γίνει αναφορά στο τμήμα τουριστικών επιχειρήσεων του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδος και σε όλα τα χαρακτηριστικά του καθώς αποτελεί σημείο αναφοράς για την τεχνολογική εκπαίδευση στη Δυτική Ελλάδα. Οι στόχοι – εκπαιδευτικοί και επαγγελματικοί – του τμήματος είναι εκείνοι που έχουν προσφέρει τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα για τους απόφοιτους του τμήματος. Τα παραπάνω θα αναλυθούν και στο τελευταίο κομμάτι της εργασίας που αποτελείται από μια έρευνα που έχει διεκπεραιωθεί στο ΤΕΙ και αφορά τόσο τη φοίτηση όσο και το επίπεδο της από τους εν ενεργεία φοιτητές και τους απόφοιτους.

ABSTRACT

Tourism is one of the most important stones for a country's economy. At the same level of significance, education is also distinguished.

At first, this assignment will be referenced to the general elements of tourism, such as its definition and its species, as well as its historical evolution in order to allow the reader to adapt to its meaning for both the Greek people and the world in general.

Then an important chapter is the tourism education, the characteristics, the stages, the branches, as well as the gravity it possesses for the candidate to choose and listen to the graduate of the tourist studies. The academic identity of tourism education in Greece has been around for several years. Its variation starts from secondary education and reaches up to the highest class, thus offering multifaceted levels of qualification to the person concerned and occupying them throughout his professional career.

In addition, the tourism sector of the TEI of Western Greece and all its features could not be mentioned as it is a reference point for the technological education in Western Greece. The objectives - educational and professional - of the department are those that have offered the best possible results for graduates of the department. The above will be analyzed in the last part of the thesis which consists of a research that has been dealt with at the TEI and concerns both the attendance and the level of the current students and graduates.

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
ABSTRACT	3
Περιεχόμενα.....	4
1. Γενικά Στοιχεία του Τουρισμού.....	6
1.1 Ορισμός Τουρισμού	6
1.2 Ιστορία και Ιστορική Εξέλιξη του Τουρισμού	8
1.2.1 Ιστορική αναδρομή του τουρισμού στην Ελλάδα.....	10
1.2.2 Ο τουρισμός του σήμερα	13
1.3 Η σημασία του τουρισμού στην Ελλάδα.....	13
1.4 Χαρακτηριστικά του τουρισμού.....	14
1.4.1 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του τουρισμού στην Ελλάδα	15
1.5 Τα είδη του τουρισμού στην Ελλάδα	16
1.5.1 Εναλλακτικές μορφές του τουρισμού	17
1.6 Οικονομικά και στατιστικά στοιχεία για τον Τουρισμό	18
1.7 Ανάπτυξη και αειφόρος ανάπτυξη.....	27
2 Τουριστική εκπαίδευση.....	30
2.1 Ορισμός της εκπαίδευσης.....	30
2.2 Χαρακτηριστικά τουριστικής εκπαίδευσης.....	30
2.3 Γενικά στοιχεία τουριστικής εκπαίδευσης.....	33
2.4 Η εκπαίδευση και η σημασία της στην τουριστική βιομηχανία	33
2.5 Η εκπαίδευση και τα στάδια στις ξενοδοχειακές μονάδες.....	35
2.6 Κλάδοι τουριστικής βιομηχανίας	36
2.7 Η σημασία της εκπαίδευσης στην τουριστική βιομηχανία	38
2.8 Επαγγελματική αποκατάσταση αποφοίτων τουριστικών σπουδών	40
3 Ακαδημαϊκή Τουριστική Εκπαίδευση στην Ελλάδα.....	45
3.1 Εξέλιξη της τουριστικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα	45
3.2 Ακαδημαϊκή εκπαίδευση στην Ελλάδα.....	46
3.2.1 Δευτεροβάθμια τουριστική εκπαίδευση	46
3.3 Μετά – Δευτεροβάθμια τουριστική εκπαίδευση	47
3.3.1 Τριτοβάθμια τουριστική εκπαίδευση	47
3.3.2 Ανώτερη τουριστική εκπαίδευση.....	48

3.3.3	Ανώτατη Τουριστική εκπαίδευση	49
3.4	Προβλήματα στους φορείς της τουριστικής εκπαίδευσης.....	56
3.4.1	Δευτεροβάθμια και μετά-δευτεροβάθμια τουριστική εκπαίδευση.....	56
3.5	Εξέλιξη της Τουριστικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα.....	58
3.6	Επίπεδα προσόντων	59
3.6.1	Ορισμοί.....	60
3.6.2	Εθνικό πλαίσιο προσόντων	61
4	Το τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας	62
4.1	Η ιστορία του τμήματος	62
4.2	Η νομοθετική εξέλιξη του τμήματος	62
4.3	Εκπαιδευτικοί στόχοι του τμήματος	64
4.4	Επαγγελματικοί στόχοι του τμήματος	65
4.5	Επαγγελματικά δικαιώματα πτυχιούχων.....	67
4.6	Επαγγελματική αποκατάσταση αποφοίτων	68
4.7	Μαθήματα Τουριστικών Σπουδών.....	68
5	Μελέτη περίπτωσης στο ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας	71
5.1	Παρουσίαση και ανάλυση δεδομένων	71
5.1.1	Απόφοιτοι τμήματος	71
5.1.2	Βαθμοί αποφοίτων.....	72
5.1.3	Χρόνος μέχρι την ορκωμοσία.....	74
5.1.4	Συσχέτιση μέσου όρου και διάρκειας σπουδών.....	75
6	Βιβλιογραφία.....	77

1. Γενικά Στοιχεία του Τουρισμού

1.1 Ορισμός Τουρισμού

Μέχρι σήμερα έχουν δοθεί αρκετοί ορισμοί αναφορικά με τον τουρισμό. Ο τουρισμός αποτελεί δραστηριότητα που σχετίζεται με πολλούς κλάδους της οικονομίας και απαιτεί τη συμβολή οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και κοινωνικών δεδομένων. Για αυτόν τον λόγο θεωρείται ως ένας εξαιρετικά πολύπλευρος τομέας παρουσιάζοντας σοβαρές δυσκολίες στους μελετητές του. Εάν ανατρέξει κανείς στη βιβλιογραφία θα βρει μια πληθώρα ορισμών για το φαινόμενο του τουρισμού. Παρακάτω παρατίθενται οι πιο αντιπροσωπευτικοί ορισμοί που έχουν δοθεί (Διονυσοπούλου, 2006).

Ο πρώτος ορισμός διατυπώθηκε το 1942 από τους Hunziker και Krapf, σύμφωνα με τους οποίους «ο τουρισμός είναι το σύνολο των φαινομένων που δημιουργούνται από ένα ταξίδι και από την παραμονή σε ένα μέρος ατόμων που δεν είναι μόνιμοι κάτοικοι, εφ' όσον αυτοί δεν πάρουν άδεια παραμονής εκεί και δεν λαμβάνουν μέρος σε καμία εργασία-εκδήλωση στην περιοχή».

Το 1954 ο Joshke προσέγγισε τον τουρισμό σαν κατανάλωση (ειδική και επιπρόσθετη).

Το 1974 ο Walterspiel όρισε τον τουρισμό ως μετατόπιση της αγοραστικής δύναμης και ερμήνευσε τις οικονομικές του επιπτώσεις.

Το 1975 ο Kaspar προσεγγίζει τον τουρισμό ως σύστημα και τον ορίζει ως το σύνολο των σχέσεων και φαινομένων που προκύπτουν από ένα ταξίδι και από την παραμονή ατόμων σε έναν τόπο, ο οποίος δεν αποτελεί τον κύριο τόπο διαμονής και εργασίας τους.

Το 1979 ο Leiper ορίζει τον τουρισμό ως ένα σύστημα που εμπεριέχει την εθελούσια μετάβαση και προσωρινή παραμονή ενός ατόμου σε διαφορετικό τόπο από τον τόπο διαμονής του.

Το 1982 οι Mathieson και Wall περιέγραψαν τον τουρισμό ως «την προσωρινή μετακίνηση σε τόπους εκτός της μόνιμης διαμονής και εργασίας, τις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια αυτής της παραμονής και τις παρεχόμενες διευκολύνσεις για την κάλυψη των τουριστικών αναγκών».

Το 1990 οι Macintosh και Goeldner ως τουρισμό ορίζουν ένα κοινωνικό, ψυχολογικό και οικονομικό φαινόμενο που προκύπτει από τη δράση των εξής παραγόντων: τουρίστας, επισκέπτης, προορισμός, κοινωνία, τουριστική επιχείρηση, κράτος.

Το 2008 δόθηκε ένας πολύ αντιπροσωπευτικός ορισμός από το IRTS (International Recommendation for Tourism Statistics) όπου παρέχει τις βασικές έννοιες και ορισμούς που έχουν σχέση με τον τουρισμό. Συγκεκριμένα αναφέρεται ως ένα φαινόμενο που έχει ως βάση του την ζήτηση των τουριστών και αναφέρεται στις ενέργειες των επισκεπτών και στον ρόλο τους όσον αφορά την απόκτηση αγαθών και υπηρεσιών.

Τέλος, ο ορισμός που δόθηκε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (ΠΟΤ-UNWTO) είναι ο εξής: «ο τουρισμός περιλαμβάνει τις δραστηριότητες των ανθρώπων που ταξιδεύουν και διαμένουν σε προορισμούς και περιοχές άλλες από αυτές που αποτελούν το συνηθισμένο περιβάλλον τους και για χρονικό διάστημα που δεν ξεπερνά τον ένα χρόνο, με σκοπό την αναψυχή, την ικανοποίηση επαγγελματικών αναγκών κ.α.».

Διαβάζοντας όλα τα παραπάνω και λαμβάνοντας υπόψη όλους τους διαφορετικούς ορισμούς, προσεγγίζουμε τον Τουρισμό ως «την δραστηριότητα των ανθρώπων που ταξιδεύουν και διαμένουν σε μέρη έξω από το σύνηθες περιβάλλον τους για λόγους είτε ψυχαγωγικούς, επιχειρηματικούς ή άλλους σκοπούς και όχι για περισσότερο από ένα συνεχόμενο έτος».

Ο τουρισμός είναι ένας δυναμικός και ανταγωνιστικός κλάδος στον οποίο απαιτείται η δυνατότητα να προσαρμόζεται συνεχώς στις μεταβαλλόμενες ανάγκες και επιθυμίες των πελατών, καθώς η ικανοποίηση, η ασφάλεια και η απόλαυση του πελάτη είναι το επίκεντρο των τουριστικών επιχειρήσεων.

1.2 Ιστορία και Ιστορική Εξέλιξη του Τουρισμού

Η ιστορία του τουρισμού έχει ηλικία τουλάχιστον 2.000 ετών. Ξεκίνησε όταν οι πλούσιοι πολίτες της αρχαίας Ρώμης αποφάσισαν να περνούν τα καλοκαίρια τους μακριά από την πόλη και έκαναν ταξίδια στην ύπαιθρο και την ακτή. Η τουριστική βιομηχανία σύντομα άνθισε και έφθασε να καλύπτει τις ανάγκες των Ρωμαίων για ταξίδια και διαμονή. Όμως το τέλος του ρωμαϊκού τουρισμού ήρθε μαζί με την κατάρρευση της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας και για εκατοντάδες χρόνια ήταν αδύνατες οι συχνές και ασφαλείς μετακινήσεις λόγω της ταραχώδους οικονομικής, κοινωνικής και στρατιωτικής κατάστασης στην Ευρώπη.

Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της μεσαιωνικής εποχής ο τουρισμός επανεμφανίστηκε χάρη στο αυξανόμενο ενδιαφέρον για προσκυνήματα. Οι διοργανωτές κανόνιζαν τα ταξίδια καθώς και τα μέρη για φαγητό και ύπνο. Από αρχαία όπως οι ιστορίες του Chaucer's Canterbury, είναι γεγονός ότι πολλοί προσκυνητές επιθυμούσαν για τους εαυτούς τους την χαλάρωση, την απόλαυση καθώς και την επίσκεψη σε κάποιον ιερό ναό. Στην πραγματικότητα η έννοια διακοπές προήλθε από την παλαιά αγγλική λέξη ***hāligdæg*** (holy day-ιερή μέρα).

Εκατοντάδες χρόνια αργότερα, η υγεία και ο πολιτισμός αποτέλεσαν τους δύο ακόμη παράγοντες που ενθάρρυναν την αρχή του πιο διαδεδομένου και τακτικού τουρισμού. Εκείνοι όπου είχαν τη δυνατότητα να το κάνουν, άρχισαν να επισκέπτονται τα σπα και τις παραθαλάσσιες πόλεις τη δεκαετία του 18^{ου} αιώνα, ώστε να επωφεληθούν από τα νερά των πηγών και τον καθαρό αέρα.

Οι Άγγλοι κυρίως, επέλεγαν διακοπές με εκπαιδευτικό χαρακτήρα σε χώρες όπως η Ιταλία με σκοπό την μελέτη έργων τέχνης όπως πίνακες ζωγραφικής, γλυπτά αλλά και αρχιτεκτονικής σε ιστορικούς χώρους. Ο απλός τουρισμός αναψυχής έλαβε χώρα όταν η εκβιομηχάνιση σε ολόκληρη την Ευρώπη δημιούργησε μια εύπορη μεσαία τάξη με αυξανόμενο ελεύθερο χρόνο. Οι επιχειρηματίες άρχισαν να χτίζουν τουριστικά ξενοδοχεία προβλέποντας να υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές για οδική πρόσβαση αλλά και μέσω τρένων και πλοίων. Έτσι ο τουρισμός άρχισε να διαμορφώνεται ως διεθνής βιομηχανία. Η βιομηχανία αυτή, από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα ήταν δημοφιλής,

γνώρισε μεγάλη επιτυχία αλλά ως επί το πλείστον ήταν ακριβή και περιορισμένη για έναν μικρό αριθμό τοποθεσιών.

Στην δεκαετία του 1960 όλα άλλαξαν ξαφνικά καθώς ένας αυξανόμενος αριθμός ανθρώπων άρχισε να διαθέτει εισόδημα παραπάνω από το απαραίτητο και με αυτά τα επιπλέον χρήματα πυροδοτήθηκε η επιθυμία τους για έναν διαφορετικό, πιο ανεβασμένο τρόπο ζωής. Ταυτόχρονα, οι επιβατικές πτήσεις έγιναν οικονομικά προσβάσιμες και ήταν σε θέση να μεταφέρουν επιβάτες από και προς οποιοδήποτε αεροδρόμιο στον κόσμο. Με αυτόν τον τρόπο ο μαζικός τουρισμός άνθισε και εμφανίστηκε μια εξαιρετική ανάπτυξη των εγκαταστάσεων και υπηρεσιών. Για παράδειγμα, τα αλιευτικά χωριά στην νότια ακτή της Ισπανίας από νοικοκυριά μετατράπηκαν σε θέρετρα. Σε άλλες περιοχές, οι επιχειρηματίες, λόγω της αυξημένης ζήτησης για αξιοθέατα ανέγειραν πάρκα αναψυχής και θεματικά πάρκα. Τα μετρητά χρήματα αποτέλεσαν την κινητήρια δύναμη πίσω από αυτές τις ταχείες εξελίξεις.

Από τότε μέχρι και σήμερα, τα αποτελέσματα των τελευταίων ετών είναι η ραγδαία αύξηση των μακρινών πτήσεων σε προορισμούς όπου οι τουρίστες μπορούν να απολαμβάνουν ηλιόλουστες μέρες σχεδόν κάθε εβδομάδα του έτους.

Δυστυχώς όμως αυτή η προσπάθεια των πόλεων να αναδείξουν την τουριστική βιομηχανία τους πολλές φορές βλάπτει περιβάλλοντα που δεν μπορούν να διατηρήσουν μεγάλους αριθμούς επισκεπτών. Επίσης, υπάρχουν ανησυχίες σχετικά με τη ρύπανση που προκαλείται από τον συνεχώς αυξανόμενο όγκο των τουριστικών πτήσεων, των κρουαζιερόπλοιων και των οδικών μέσων καθώς μαζί με αυτά τα προβλήματα έχει αυξηθεί και το κόστος των καυσίμων, ο αριθμός των θέρετρων έχει υπερδιπλασιαστεί, οι κυμαινόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες για τα εθνικά νομίσματα είναι άνισες και υπάρχει πιστωτική αβεβαιότητα και κρίση.

Λαμβάνοντας υπόψιν όλα τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι η τουριστική βιομηχανία αναμφίβολα προσαρμόζεται σε κάθε νέα περίπτωση και απαίτηση. Παρά ορισμένες αισιόδοξες προβλέψεις των τουριστικών πρακτορείων για τη συνεχόμενη άνθιση του τουρισμού, αυτός ο κλάδος διαπιστώνεται ότι η πιο

επιτυχημένη εποχή του, στη συγκεκριμένη χρονική στιγμή τουλάχιστον, ανήκει στο παρελθόν.

1.2.1 Ιστορική αναδρομή του τουρισμού στην Ελλάδα

Ο τουρισμός άρχισε να εμφανίζεται με τις μετακινήσεις του ανθρώπου στην περίοδο της αρχαίας Ελλάδας. Η έμφυτη περιέργεια του ανθρώπου για το άγνωστο τον κινητοποίησε ώστε να αρχίσει να μετακινείται σε άλλους προορισμούς μακριά από τον τόπο της μόνιμης κατοικίας του για λόγους εμπορικούς, θρησκευτικούς και αθλητικούς.

Στην αρχαία Ελλάδα, το αίσθημα της μετακίνησης ήταν έντονα ανεπτυγμένο, πράγμα το οποίο έχει παρατηρηθεί σε πολλά γραπτά αρχαίων συγγραφέων όπου οι αναφορές για ταξίδια ήταν πάρα πολλές. Ο Ηρόδοτος έκανε περιηγήσεις στις ελληνικές πόλεις, ταξίδεψε στη Σικελία, στην Αίγυπτο και σε άλλες χώρες για να γνωρίσει τα ήθη και τα έθιμα τους, τα ιστορικά μνημεία, τον πολιτισμό τους κτλ. Οι πιο γνωστές τουριστικές περιοχές της εποχής εκείνης χαρακτηρίζονται η Ολυμπία, οι Δελφοί, η Επίδαυρος και η Αιδηψός. Όλες αυτές οι περιοχές αποτελούσαν πόλο έλξης για τους ταξιδιώτες, λόγω των διαφόρων γεγονότων όπως αθλητικές ή θρησκευτικές δραστηριότητες, αποκατάσταση της υγείας κλπ. (Κολτσιδόπουλος, 2001 σελ. 19).

Από τη δεκαετία του '50 και μετέπειτα, σημαντικό ρόλο έπαιξαν οι δυο πρωτοπόροι Ν. Δούκας και Δ. Παπαευστρατίου, οι οποίοι υπήρξαν θεμελιωτές του μεγάλου τουριστικού έργου, διετέλεσαν γενικοί γραμματείς του ΕΟΤ και συντέλεσαν στην ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού. Σύμφωνα με τον Κολτσιδόπουλο (2001, σελ. 22), η Ελλάδα με το σλόγκαν «ο τουρισμός δίνει ψωμί σε πληθυσμούς περιοχών που στερούνται πλουτοπαραγωγικών πηγών» και με τον μέχρι τότε ανεκμετάλλευτο τουριστικό της πλούτο, προσδοκούσε σε υψηλούς στόχους οι οποίοι είχαν ευεργετικές επιδράσεις στη μεταμόρφωση της χώρας, καθώς η τουριστική ανάπτυξη κατάφερε να αλλάξει τη ζωή στις πιο φτωχές περιοχές της και προσέδωσε ανεκτίμητη υπεραξία στη γη στις μέχρι τότε άγονες παραλιακές εκτάσεις και στις βραχώδεις παραλίες.

Εικόνα 1: Η πρώτη αφίσα του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού έδειχνε τον Παρθενώνα φωτογραφισμένο από τα Προπύλαια.

Εικόνα 2: Αφίσα του 1949 είναι από την εποχή του Σχεδίου Μάρσαλ, το οποίο παρείχε βοήθεια των ΗΠΑ στην Ευρώπη μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Εικόνα 3: Φωτογραφία από το 1967, όπου η στρατιωτική χούντα – το «Καθεστώς των Συνταγματαρχών» – ήρθε στην εξουσία. Για πρώτη φορά, ο αριθμός των τουριστών μειώνεται κατά περίπου 14%, αν και ανακάμπτει το επόμενο έτος.

Το 2004 η Ελλάδα κερδίζει το Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα της UEFA, νικώντας τους οικοδεσπότες Πορτογάλους. Τον επόμενο μήνα, η Αθήνα φιλοξενεί τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Τέλος, οι τουρίστες στην Ελλάδα κατά το 2018 τόσο τη χειμερινή όσο και τη θερινή περίοδο ξεπεράσαν τους 26 εκατομμύρια, αυξάνοντας το ποσοστό τους κατά 15-20% σε σύγκριση με προηγούμενες χρονιές, σημείωση από το Συμβούλιο σε ένα δελτίο τύπου μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, επικαλούμενο επίσημα στοιχεία από τα ελληνικά προξενεία και εκτιμήσεις εκπροσώπων τουριστικής βιομηχανίας.

Πηγή: The Guardian, Ηλεκτρονική Έκδοση, 2015

1.2.2 Ο τουρισμός του σήμερα

Η Ελλάδα του σήμερα αποτελεί έναν από τους κορυφαίους τουριστικούς προορισμούς παγκοσμίως και η τουριστική της βιομηχανία αποτελεί τον σημαντικότερο κλάδο στην οικονομία της καθώς την τελευταία δεκαετία, ο αριθμός των τουριστών αυξάνεται σταθερά.

Το 2004, 14,2 εκατομμύρια άτομα επισκέφθηκαν την Ελλάδα, αριθμός που αυξήθηκε σε 17 εκατομμύρια το 2008 και αναμένεται ότι οι επισκέπτες θα αυξηθούν σε 20 εκατομμύρια στα επόμενα χρόνια, σχεδόν το διπλάσιο του πληθυσμού της χώρας. Το 2010 η Ελλάδα κατατάσσεται ανάμεσα στους 10 καλύτερους τουριστικούς προορισμούς σύμφωνα με τη Lonely Planet και επίσης βρίσκεται στη δεύτερη θέση σύμφωνα με τα Telegraph Travel Awards 2008 της Αγγλίας στην κατηγορία της Καλύτερης Ευρωπαϊκής Χώρας.

Σήμερα, το 70% των επισκέψεων λαμβάνει χώρα κατά την περίοδο μεταξύ Μαΐου και Οκτωβρίου, ενώ οι επισκέπτες συγκεντρώνονται κυρίως στην Κρήτη (21% των συνολικών κλινών), στα Δωδεκάνησα (17%), στα Επτάνησα (12%), στην Αττική (9%), στη Χαλκιδική (6,5%) και στις Κυκλάδες (6%). Παρά όμως όλες αυτές τις ευνοϊκές προβλέψεις, οι οποίες μπορούν να εκτινάξουν στα ύψη την οικονομία της χώρας, η Ελλάδα βρίσκεται και αυτή αντιμέτωπη με την παγκόσμια οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2008.

1.3 Η σημασία του τουρισμού στην Ελλάδα

Ο τουρισμός αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες οικονομικές δραστηριότητες της Ελλάδας. Η Ευρώπη κατείχε πάντα την πρωτιά στην παγκόσμια τουριστική κίνηση με ποσοστό γύρω στο 64%, το οποίο ακόμη και σήμερα διατηρεί έστω και ελαφρά μειωμένο. Η Ελλάδα μέσα σε αυτό το έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον κατέχει μια προνομιούχα θέση με ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, τα κυριότερα από τα οποία είναι τα εξής:

- Η πολύ υψηλή και θετική αναγνωρισιμότητα. Η Ελλάδα ως χώρα είναι γνωστή και ευμενώς αποδεκτή σε μεγάλο ποσοστό κατοίκων του πλανήτη.

- Οι μοναδικές ιστορικές και πολιτισμικές καταβολές της, που ασκούν παγκόσμια γοητεία.
- Οι εξαιρετικές φυσικές ομορφιές και το ήπιο, φιλικό στον άνθρωπο, μεσογειακό κλίμα.
- Τέλος, η παρουσία της μέσα στην Ευρώπη, τον κύριο προορισμό του παγκόσμιου τουρισμού, και η άμεση γειτνίαση της με άλλες χώρες ιδιαίτερου τουριστικού ενδιαφέροντος.

1.4 Χαρακτηριστικά του τουρισμού

Ο τουρισμός δεν είναι ένας συμβατικός παραγωγικός κλάδος, αλλά ένα σύμπλεγμα στενά συνδεδεμένων και αλληλεξαρτώμενων παραγωγικών κλάδων οι οποίοι συμμετέχουν άμεσα ή έμμεσα στην παραγωγή, διαμόρφωση και διάθεση του τουριστικού προϊόντος στην αγορά (Μπριασούλη, 2000). Δηλαδή, ο τουρισμός αποτελείται από ένα πλέγμα δραστηριοτήτων οικονομικού χαρακτήρα τόσο κύριων όσο και δευτερευουσών όπως της διαμονής, της εστίασης, της αναψυχής και άλλων. Επιπλέον, η εννοιολογική και σχεδιαστική προσέγγιση του τουρισμού καθορίζεται κυρίως από τις ιδιαιτερότητες και τις αλληλεξαρτήσεις του τουρισμού με το περιβάλλον στο οποίο εκδηλώνεται. (Pearce 1981-1989).

Ο τουρισμός υπήρχε από παλιά. Το τουριστικό φαινόμενο της Ελλάδας στην αρχαιότητα ήταν συνδεδεμένο με τον ελεύθερο χρόνο και τις δραστηριότητες που μπορούσαν να επιτελεστούν εντός αυτού. Δύο μορφές τουρισμού στην αρχαιότητα ήταν ο θρησκευτικός και ο αθλητικός τουρισμός.

Η πρακτική της λουτροθεραπείας, ήταν αρκετά διαδεδομένη κατά την αρχαιότητα και συνδύαζε τις υποχρεωτικές και ωφέλιμες μετακινήσεις με εκείνες της αναψυχής και της κοσμικότητας. Ο ιαματικός – θεραπευτικός τουρισμός αποτέλεσε εξ αρχής εκείνη τη μορφή τουρισμού που περιλάμβανε στο κίνητρο της μετακίνησης το ωφέλιμο και το αναγκαίο σε συνδυασμό με τις τάσεις της φυγής και της απόδρασης. Τα εκπαιδευτικά ταξίδια μπορούν να συμπληρώσουν τις παραπάνω μορφές και να συνδυαστούν με κίνητρα

κλιματολογικά, θρησκευτικά, αναψυχής κλπ. αιτιολογώντας κατ' αυτό τον τρόπο σημαντικές μετακινήσεις των Ρωμαίων στην Ελλάδα.

Ο τουρισμός για την σύγχρονη Ελλάδα αποτελεί για πολλές δεκαετίες την κύρια βιομηχανία της δύναμης. Με το σύνθημα Ήλιος-Θάλασσα-Αμμουδιά-Λαογραφία, Αρχαιολογικά κ.α. το ελληνικό τουριστικό προϊόν προβάλλεται χρόνια τώρα στις χώρες του εξωτερικού. (Βαρβαρέσος, 2000).

Ανακεφαλαιώνοντας, τα χαρακτηριστικά των σύγχρονων τουριστικών προορισμών είναι τα ακόλουθα (Cabrinini L., 2004):

- Η ασφάλεια
- Η εύκολη πρόσβαση
- Οι καλές συνθήκες υγιεινής
- Οι προηγμένες υποδομές
- Το καθαρό περιβάλλον

Τέλος, ο λόγος του χαρακτηρισμού του τουρισμού ως σύστημα είναι προφανής. Από τα πάνω παρατηρούμε ότι ο τουρισμός δεν αποτελείται μόνο από άτομα που ταξιδεύουν, τα ξενοδοχεία, τα εστιατόρια αλλά από ένα σύνολο σύνθετων και αλληλεξαρτώμενων παραμέτρων που συνδέονται μέσω μιας δυναμικής και αμφίδρομης σχέσης και απαιτούν πολιτική, οργάνωση, σχεδιασμό και ορθολογική διαχείριση προκειμένου να διασφαλιστούν τα προσδοκώμενα οφέλη. (Gunn, Var, 2002)

1.4.1 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του τουρισμού στην Ελλάδα

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

Βασικό πλεονέκτημα που έχει η Ελλάδα είναι το μεσογειακό της κλίμα το οποίο αποτελεί βασικό στοιχείο στην κατάταξή της ως τοπ τουριστικό προορισμό παγκοσμίως. Επιπροσθέτως, υπάρχει αφθονία και ποικιλομορφία των φυσικών της πόρων, διαθέτει σημαντικούς ιστορικούς και πολιτιστικούς χώρους καθώς και πανέμορφες και πεντακάθαρες θάλασσες. Επίσης έχει ευρύτατη παραγωγή προϊόντων πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα στο

πλαίσιο των τελευταίων τάσεων διατροφής. Τέλος, η κυριαρχία της απέναντι σε άλλους λαούς αποδεικνύεται και οι τουρίστες αισθάνονται ασφαλείς μέσα από την ελληνική φιλοξενία και από την έλλειψη μεγάλων ποσοστών εγκληματικότητας, κρουσμάτων βίας και τρομοκρατικών ενεργειών.

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

Πέρα από τα παραπάνω πλεονεκτήματα που επικρατούν στον ελληνικό τουρισμό, υπάρχουν και αρκετά μειονεκτήματα. Βασικό μειονέκτημα που επικρατεί στη χώρα μας αποτελεί η ακρίβεια και η «εκμετάλλευση» των τουριστών. Επίσης, υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις σε κοινωνικές υποδομές και σε εξοπλισμό. Ένα ακόμη σημαντικό πρόβλημα αποτελεί το μη κατάλληλα εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό τόσο σε μέγεθος όσο και σε σύνθεση καθώς και οι αδυναμίες οργάνωσης και λειτουργίας κάποιων επιμέρους τουριστικών κλάδων που οδηγούν σε χαμηλής ποιότητας τουριστικό προϊόν. Τέλος, η εξάρτηση που δημιουργείται από μεγάλα πρακτορεία διεθνούς τουρισμού, η άνιση ανάπτυξη μεταξύ των περιφερειών της χώρας, η χαμηλή ημερήσια δαπάνη και η μικρή διάρκεια παραμονής εισερχομένου τουρισμού είναι ακόμη μειονεκτήματα του τουρισμού.

1.5 Τα είδη του τουρισμού στην Ελλάδα

Για να μπορέσουμε λοιπόν να κατανοήσουμε καλύτερα το φαινόμενο **τουρισμός**, τον χωρίζουμε σε κατηγορίες οι οποίες αναλύονται συνοπτικά παρακάτω ως εξής:

- **Εγχώριος - domestic tourism** : Ο τουρισμός των κατοίκων μιας χώρας που ταξιδεύουν εντός αυτής .
- **Εξερχόμενος - outbound tourism** : Ο τουρισμός των μόνιμων κατοίκων μιας χώρας σε άλλη χώρα.
- **Εισερχόμενος - inbound tourism** : Ο τουρισμός των αλλοδαπών σε δεδομένη χώρα. (το αντίστροφο του εξερχόμενου τουρισμού).

- Διεθνής - international tourism : Το σύνολο του εισερχόμενου & εξερχόμενου τουρισμού .
- Εσωτερικός - internal tourism : Το σύνολο του εγχώριου & εισερχόμενου τουρισμού.
- Εθνικός - national tourism : Το σύνολο του εγχώριου & εξερχόμενου τουρισμού .
- Μαζικός : Ο τουρισμός ομαδικής συμμετοχής με συλλογικό χαρακτήρα.
- Ατομικός : Ο τουρισμός με ανεξάρτητη ατομική οργάνωση και εκτέλεση του ταξιδιού εκ μέρους των τουριστών.
- Συνεχής : Ο τουρισμός που διαρκεί όλο το χρόνο και που δεν επηρεάζεται από κλιματολογικές συνθήκες όπως λ.χ. ο συνεδριακός τουρισμός που θα αναλύσουμε παρακάτω.
- Εποχιακός : Ο τουρισμός που επηρεάζεται αποφασιστικά από τις κλιματολογικές συνθήκες . (λ.χ. ο τουρισμός χειμερινών σπορ)

1.5.1 Εναλλακτικές μορφές του τουρισμού

Ο εναλλακτικός τουρισμός περιλαμβάνει το σύνολο των τουριστικών υπηρεσιών, οι οποίες διακρίνονται ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες, τις προτιμήσεις και τα κίνητρα των τουριστών. Οι υπηρεσίες αυτές απευθύνονται σε ένα εξειδικευμένο κοινό, τηρούν τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και συμβάλλουν στην άμβλυνση της εποχικότητας της τουριστικής ζήτησης.

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού διακρίνονται ως εξής:

- Γενικός Τουρισμός
- Τουρισμός Μορφωτικός
- Τουρισμός Εκθέσεων
- Τουρισμός Υγείας
- Τουρισμός Άθλησης
- Τουρισμός Πόλης

- Τουρισμός Περιπέτειας
- Οικογενειακός Τουρισμός
- Τουρισμός Τρίτης Ηλικίας
- Τουρισμός Χειμερινών Σπορ
- Τουρισμός Παραχείμασης
- Ορεινός Τουρισμός
- Αγροτικός Τουρισμός
- Θαλάσσιος Τουρισμός
- Χρονομεριστικός Τουρισμός
- Θρησκευτικός Τουρισμός
- Επιλεκτικός Τουρισμός
- Τουρισμός Κινήτρων
- Οικολογικός Τουρισμός
- Λαϊκός Τουρισμός
- Κοσμοπολίτικος Τουρισμός
- Κοινωνικός Τουρισμός
- Τουρισμός Αναπήρων
- Συνεδριακός Τουρισμός

1.6 Οικονομικά και στατιστικά στοιχεία για τον Τουρισμό

Στο σημείο αυτό θα παρουσιάσουμε μερικά στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον τουρισμό σε διεθνή αλλά και σε εθνικό επίπεδο. Παραθέτοντας πίνακες, διαγράμματα αλλά και ποσά από εταιρίες που έχουν κάνει έρευνες θα μπορέσουμε να καταλάβουμε αλλά και να συγκρίνουμε την σημασία του τουρισμού στις διάφορες χώρες.

Η Ελλάδα το 2016, με 24,8 εκ. αφίξεις, μόνιμους κάτοικους άλλων χωρών («Μη κάτοικοι»), κατέλαβε την 14η θέση στην παγκόσμια κατάταξη χωρών με βάση τον αριθμό αφίξεων τουριστών και εισέπραξε σχεδόν 12,7 δις. Ωστόσο, το 2017 οι αφίξεις ανήλθαν σε 27,2 εκατομμύρια με τις εισπράξεις να αγγίζουν τα 14,2 δις.

Η ανάπτυξη των αερομεταφορών ως κύριου μέσου διεθνών ταξιδιών υπήρξε σημαντική τις τελευταίες δεκαετίες. Το μερίδιο των αερομεταφορών έχει αυξηθεί από το 51% του συνόλου το 2010 στο 66% τόσο το 2016 όσο και 2017. Η ανάπτυξη αερομεταφορέων «χαμηλού κόστους» και ο πολλαπλασιασμός ενδο-ευρωπαϊκών δρομολογίων έχει δώσει νέα ώθηση στα διεθνή αεροπορικά ταξίδια.

Διεθνείς τουριστικές αφίξεις την πενταετία 2012 - 2016 (σε εκατ.)

Χώρα	2016	2015	2014	2013	2012
1. Γαλλία	82,6	84,5	83,7	84,7	83,0
2. ΗΠΑ	75,6	77,5	74,8	69,8	66,7
3. Ισπανία	75,6	68,5	65,0	60,7	57,5
4. Κίνα	59,3	56,9	55,6	55,7	57,7
5. Ιταλία	52,4	50,7	48,6	47,7	46,4
6. Ηνωμ. Βασίλειο	35,8	34,4	32,6	31,2	29,3
7. Γερμανία	35,6	35,0	33,0	31,5	30,4
8. Μεξικό	35,0	32,1	29,1	23,7	23,4
9. Ταϊλάνδη	32,6	29,9	24,8	26,5	22,4
10. Αυστρία	28,1	26,7	25,3	24,8	24,2
11. Μαλαισία	26,7	25,7	27,4	25,7	25,0
12. Χονγκ Κονγκ	26,5	26,7	27,8	25,7	23,8
13. Τουρκία	25,3	39,5	39,8	37,8	35,7
14. Ελλάδα	24,8	23,6	22,0	17,9	15,5
15. Ρωσία	24,5	26,9	29,8	28,4	25,7

Εισερχόμενος Τουρισμός, 2016

	Αφίξεις	%	Έσοδα (€)	%
Ιαν	559.058	2%	167.000.000	1%
Φεβ	433.185	2%	147.617.000	1%
Μαρ	628.723	3%	210.881.000	2%
Απρ	901.581	4%	409.432.000	3%
Μαι	1.952.667	8%	1.019.791.000	8%
Ιουν	2.970.997	12%	1.722.682.000	14%
Ιούλ	4.664.388	19%	2.697.905.000	21%
Αυγ	5.084.156	21%	2.952.098.000	23%
Σεπ	4.149.739	17%	2.069.227.000	16%
Οκτ	2.174.081	9%	969.703.000	8%
Νοε	716.782	3%	204.398.000	2%
Δεκ	563.986	2%	178.480.045	1%
Σύνολο	24.799.343	100%	12.749.214.045	100%

Εισερχόμενος Τουρισμός, 2017				
	Αφίξεις	%	Έσοδα (€)	%
Ιαν	520.436	2%	163.129.400	1%
Φεβ	444.404	2%	143.123.000	1%
Μαρ	627.577	2%	193.468.000	1%
Απρ	1.009.699	4%	456.541.640	3%
Μαι	1.982.124	7%	1.035.619.000	7%
Ιουν	3.356.288	12%	1.976.755.000	14%
Ιούλ	5.141.621	19%	2.840.325.000	20%
Αυγ	5.813.441	21%	3.450.330.172	24%
Σεπ	4.639.734	17%	2.404.511.353	17%
Οκτ	2.355.849	9%	1.115.131.000	8%
Νοε	740.535	3%	208.082.000	1%
Δεκ	562.475	2%	179.857.525	1%
Σύνολο	27.194.183	100%	14.202.462.079	100%

Ως προς την κατάταξη με βάση τις εισπράξεις (σε δολάρια), η Ελλάδα από τη 12^η θέση που κατείχε το 2008, υποχώρησε μερικές θέσεις ακόμη το 2010 κατεβαίνοντας στην 21^η θέση, εισπράττοντας μόλις 12,7 δις δολάρια. Ωστόσο, παρά την ανάκαμψη που ακολούθησε το 2014 (όπου και βρέθηκε στην 19^η θέση, φθάνοντας τα 17,8 δις δολάρια), βρέθηκε να πέφτει ξανά στην 24^η θέση αυτή τη φορά, με τις εισπράξεις να αγγίζουν τα 14,7 δις.

Τουριστικά έσοδα	
(ποσά σε δις. δολάρια)	
Χώρα	Ποσό
ΗΠΑ	205,94
Ισπανία	60,346
Ταϊλάνδη	49,871
Κίνα	44,432
Γαλλία	42,481
Ιταλία	40,246
Ηνωμ. Βασίλειο	39,615
Γερμανία	37,433
Χονγκ Κονγκ	32,86
Αυστραλία	32,423
Ιαπωνία	30,678
Μακάο (Κίνα)	29,881

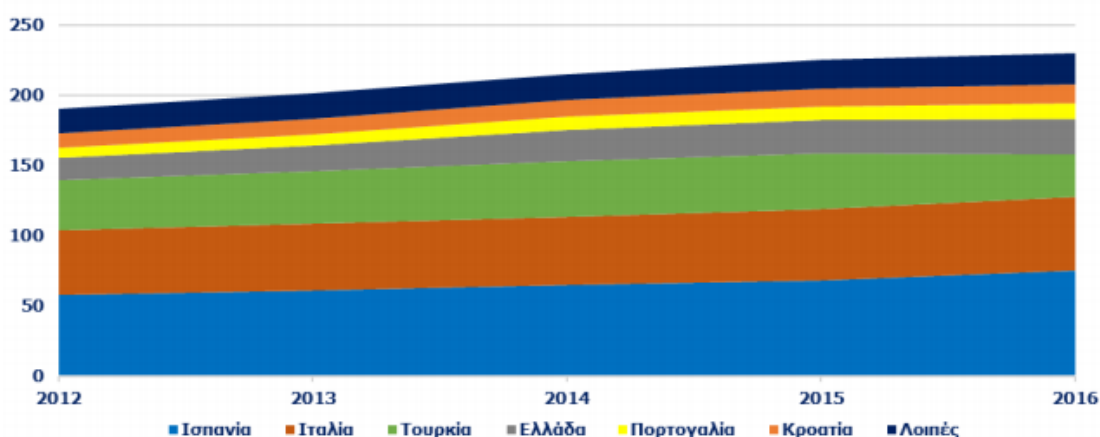
Τουριστικά έσοδα	
(ποσά σε δις. δολάρια)	
Χώρα	Ποσό
Τουρκία	26,616
Ινδία	22,427
Μεξικό	19,571
Αυστρία	19,3
Σιγκαπούρη	18,386
Καναδάς	18,213
Μαλαισία	18,074
Ην. Αραβικά Εμιράτα	17,481
Νότια Κορέα	17,21
Ελβετία	15,937
Ελλάδα	14,618
Ολλανδία	14,054
Σαουδική Αραβία	10,13

Ο Παγκόσμιος τουρισμός την περίοδο 2000-2016, σημειώνει συνεχή αύξηση από 680 εκατ. διεθνείς αφίξεις το 2000 σε 1.237 εκατ. το 2016

(+81,9%). Ο μεγαλύτερος όγκος αφίξεων για την εξεταζόμενη περίοδο καταγράφεται στην Ευρώπη, που αντιπροσωπεύει για όλα τα έτη άνω του 50% (αν και με πτωτική τάση του μεριδίου της) των εξερχόμενων ταξιδιών παγκοσμίως. Η ταξιδιωτική κίνηση σε προορισμούς της Ευρώπης την περίοδο 2000-2016, αυξήθηκε κατά +57,5%, από 393 εκατ. το 2000 σε 619 εκατ. το 2016. Στις Ευρωπαϊκές υπό-περιοχές η Νότια Ευρώπη την ίδια περίοδο κατέχει την μερίδα του λέοντος αντιπροσωπεύοντας το 35-37% των εισερχόμενων ταξιδιών και ακολουθεί η Δυτική Ευρώπη με περίπου 30-36%.

Η Ελλάδα διατηρεί σε γενικές γραμμές τη θέση της ανάμεσα στις βασικές ανταγωνίστριες χώρες της Νότιας Ευρώπης, μετά την Ισπανία και την Ιταλία, κατέχοντας την 4^η θέση. Τα τελευταία χρόνια, έχει αισθανθεί ισχυρή πίεση ιδιαίτερα από την Τουρκία όπου βρίσκεται στην 3^η θέση. Συγκεκριμένα, όπως βλέπουμε και στο παρακάτω διάγραμμα, οι αφίξεις στην Ισπανία το 2016, αντιπροσωπεύουν το 32,7% (75 εκατ.) των συνολικών αφίξεων στην Ν. Ευρώπη, στην Ιταλία το 22,8% (52 εκατ.), στην Τουρκία το 13,2% (30 εκατ.), στην Ελλάδα το 10,8% (25 εκατ.) και ακολουθούν η Κροατία με 6% (14 εκατ.) και η Πορτογαλία με μόλις το 4,9% (11 εκατ.). Οι υπόλοιποι προορισμοί στην Ν. Ευρώπη το 2016 αντιπροσώπευαν το 9,7% (22 εκατ.) των συνολικών αφίξεων.

Διάγραμμα 3: Εξέλιξη διεθνών αφίξεων στην Νότια Ευρώπη (σε εκατ.)

Πηγή: UNWTO - Επεξεργασία INSETE Intelligence

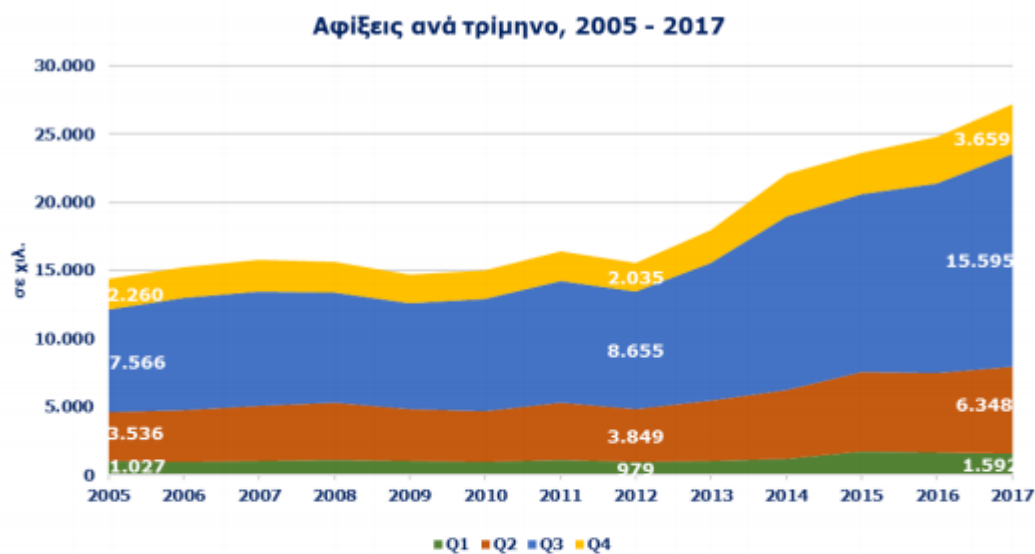
Τα στοιχεία υπόκεινται σε αλλαγή

* Η κατηγορία Λοιπές περιλαμβάνει τις χώρες: Αλβανία, Βοσνία & Ερζεγοβίνη, Κύπρος, ΠΓΔΜ, Ισραήλ, Μάλτα, Μαυροβούνιο, Σερβία και Σλοβενία

Η ανοδική πορεία της τουριστικής κίνησης προς τη χώρα μας από το 2005 έως το 2017 ενώ παρουσίαζε σταθερά αυξητική τάση στις αφίξεις, ανακόπηκε και εμφάνισε ανησυχητικά σημάδια στασιμότητας κατά τα έτη 2008, 2009 και 2012. Τη δυσμενή αυτή εξέλιξη επιδείνωσε η επελθούσα διεθνής οικονομική κρίση του 2008 και ο ειδικότερος αντίκτυπός της στην ελληνική οικονομία. Από την άλλη μεριά, η αρνητική δημοσιότητα για την εικόνα της Ελλάδας στα διεθνή μέσα, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια των ετών 2011 και 2012, οφειλόμενη κατά κύριο λόγο στη σοβαρή χρηματοοικονομική κρίση που είχε αρχίσει να αντιμετωπίζει η χώρα μας, ασφαλώς δεν συνέβαλε στην ελκυστικότητα των ελληνικών τουριστικών προορισμών και φαίνεται ότι ανέκοψε, έστω και προσωρινά, τους ρυθμούς της επιδιωκόμενης ανάκαμψης του τουριστικού ρεύματος. Οι προορισμοί, μετά το ξέσπασμα της διεθνούς κρίσης, άρχισαν να επιδίδονται σε έντονο ανταγωνισμό για την απόσπαση μεριδίων της τουριστικής αγοράς, πράγμα που ασφαλώς δεν διευκόλυνε την τουριστική ανάκαμψη της χώρας μας. Όπως διαπιστώνει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (UNWTO), τα πρώτα σημάδια ανάκαμψης του διεθνούς τουρισμού εμφανίστηκαν ήδη από τα μέσα του 2010, ωστόσο η Ελλάδα δεν κατάφερε να αποσπάσει έγκαιρα ανάλογο μερίδιο από την αύξηση του διεθνούς τουριστικού ρεύματος.

Η έναρξη της ανάκαμψης της τουριστικής κίνησης στη χώρα μας καθυστέρησε τελικά κατά τρία ολόκληρα χρόνια, σε σύγκριση με τους ανταγωνιστές της. Παρ' όλα αυτά, η σταθεροποίηση της διεθνούς οικονομίας, η σχετική άνθηση αναδυόμενων αγορών (Ρωσία, Κίνα, Βραζιλία, Τουρκία κλπ.), και οι εστίες αναταραχής στις ακτές της Βόρειας Αφρικής και στη Μέση Ανατολή, έδωσαν νέα ώθηση στην ανάπτυξη τουριστικών ροών προς τη χώρα μας. Το 2013 οι αφίξεις μη μονίμων κατοίκων στα σύνορα αυξήθηκαν κατά 15,5% ενώ το 2014 σημειώθηκε εντυπωσιακή αύξηση των εισερχόμενων τουριστικών ροών (+23,5%), με περισσότερα από 22 εκ. αφίξεις στα σύνορα. Η εντυπωσιακή αύξηση των αφίξεων στα σύνορα το 2014 μπορεί να ερμηνευτεί, τουλάχιστον εν μέρει, από την αποκατάσταση της σχετικής ευστάθειας της διεθνούς οικονομίας και τη βραδεία, έστω, ανάκαμψη της ανάπτυξης στις ισχυρότερες οικονομίες. Ωστόσο, σύμφωνα με την Έρευνα Συνόρων της

Τράπεζας της Ελλάδος, το 2017 υπήρξε στη χώρα ρεκόρ αφίξεων (27.194 χιλ. / +89%).

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος - Επεξεργασία SETE Intelligence

Σύνολο Αφίξεων 2017	27.194.185
Σύνολο Αφίξεων 2005	14.388.183
% μεταβολής 2005 - 2017	89,0%
Top-5 προορισμοί το 2017	Κεντρική Μακεδονία, Νότιο Αιγαίο, Αττική, Κρήτη, Ιόνια Νησιά

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος - Επεξεργασία SETE Intelligence

Οι απώλειες των προηγούμενων ετών, όταν, παρά τη σημειούμενη ανάκαμψη των οικονομιών των πηγών εξερχόμενου τουρισμού, η χώρα μας αδυνατούσε να αυξήσει ή έστω να διατηρήσει τα μερίδια αγοράς των προηγούμενων ετών, τελικά καλύφθηκαν. Για να επιτευχθεί αυτό όμως χρειάστηκε να γίνει σημαντική αναπροσαρμογή της τιμολόγησης των τουριστικών υπηρεσιών, ώστε να αυξηθεί η ελκυστικότητα του προορισμού. Το ίδιο επισημαίνεται και σε έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος για τη νομισματική πολιτική. Εκεί μάλιστα επισημαίνεται ότι «*βασικός παράγοντας της αύξησης των αφίξεων και των ταξιδιωτικών εισπράξεων την περίοδο 2013-2014 είναι η πτώση των τιμών των τουριστικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών που σχετίζονται με αυτές.*» Η μείωση των τιμών ευνοήθηκε και από τη μείωση του ΦΠΑ στις τουριστικές υπηρεσίες, καθώς και από τη γενικότερη ύφεση της ελληνικής οικονομίας.

Στη διάρκεια των τελευταίων ετών, παρουσιάστηκαν έντονες διακυμάνσεις και σημαντικές ανακατατάξεις στις αγορές των χωρών που αποτελούν τις κυριότερες πηγές εισροής τουριστών προς τη χώρα μας. Αυτό είναι συνισταμένη των εξελίξεων στην κατάσταση της οικονομίας των χωρών αυτών, των ανακατατάξεων στην οργάνωση της διεθνούς αγοράς ταξιδιών, των πολιτικών εξελίξεων στη διεθνή σκηνή αλλά και του εντεινόμενου ανταγωνισμού μεταξύ παραδοσιακών και αναδυόμενων τουριστικών προορισμών.

Μεταβολές εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα, 2005 - 2017			
	Αφίξεις	Διανυκτερεύσεις	Έσοδα
Σύνολο εισερχόμενου τουρισμού	89%	37%	32%
Χώρες Ζώνης Ευρώ	39%	7%	13%
Χώρες ΕΕ εκτός Ζώνης Ευρώ	111%	44%	25%
Λοιπές Χώρες	172%	118%	90%
από Γερμανία	33%	-4%	14%
από Ην. Βασίλειο	31%	11%	7%
από Γαλλία	89%	59%	61%
από ΗΠΑ	55%	44%	21%
από Ιταλία	33%	7%	-11%
από Ολλανδία	44%	23%	38%
από Ρωσία	449%	346%	222%
από Αυστραλία	168%	140%	197%
από Ρουμανία	227%	127%	86%
από Βέλγιο	44%	27%	21%
από Ελβετία	87%	38%	60%
από Κύπρο	41%	-8%	-17%
από Τουρκία	684%	465%	395%
από Βουλγαρία	402%	200%	96%
από Σουηδία	62%	43%	52%
από Αυστρία	-16%	-27%	-23%
από Αλβανία	342%	315%	215%
από ΠΓΔΜ*	42%	38%	36%
από Καναδά	60%	29%	29%
από Δανία	4%	5%	-16%
από Τσεχία	68%	27%	20%
από Ισπανία	21%	19%	-28%

Πηγή: Έρευνα Συνόρων της Τράπεζας της Ελλάδας - Επεξεργασία SETE Intelligence

*Τα στοιχεία της ΠΓΔΜ αναφέρονται στην χρονική περίοδο 2010 - 2017

Με **κόκκινο** σημειώνονται τα μεγέθη που είναι μικρότερα από το αντίστοιχο μέγεθος για το σύνολο εισερχόμενου τουρισμού – και άρα μειώνεται το μερίδιο αγοράς της χώρας στην οποία αφορά, ενώ με **πράσινο** αυτά που είναι μεγαλύτερα – και άρα αυξάνεται το μερίδιο αγοράς της χώρας στην οποία αφορά.

Ο τουριστικός τομέας την τελευταία δεκαετία έχει αποκτήσει ολοένα μεγαλύτερη σπουδαιότητα στην εγχώρια οικονομική δραστηριότητα. Σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της χώρας σε τρέχουσες τιμές το 2017 διαμορφώθηκε στα €177.735 εκατ. αυξημένο κατά +2% σε σύγκριση

με το 2016 (€174.199 εκατ.). Συνοψίζοντας τα στοιχεία για τον τουρισμό που παραθέσαμε παραπάνω και συγκρίνοντάς τα και με το ΑΕΠ της χώρας προκύπτει η ακόλουθη εικόνα:

- i. η άμεση συνεισφορά του τουρισμού στη διαμόρφωση του ΑΕΠ ανήλθε στο 10,3% ή σε περίπου € 18,3 δισ. αυξημένη κατά +9,3% σε σύγκριση με το 2016,
- ii. συνυπολογίζοντας και τα πολλαπλασιαστικά οφέλη, η συνολική συνεισφορά ανέρχεται μεταξύ € 40,3 και € 48,5 δισ., δηλαδή κυμάνθηκε μεταξύ 22,6% του ΑΕΠ και 27,3% του ΑΕΠ, καθιστώντας τον τουρισμό βασικό πυλώνα της Ελληνικής οικονομίας,
- iii. το ΑΕΠ παρουσίασε αύξηση +2,0%, ενώ η δραστηριότητα του τουρισμού αυξήθηκε κατά € 1.559 εκ. (άμεσα) ή περίπου € 3.430 / 4.132 εκ. έμμεσα και άμεσα,
- iv. περισσότερο από το 90,0% του εισοδήματος της τουριστικής δραστηριότητας προέρχεται από το εξωτερικό, καθιστώντας τον τουρισμό σχεδόν αμιγώς εξαγωγική δραστηριότητα.

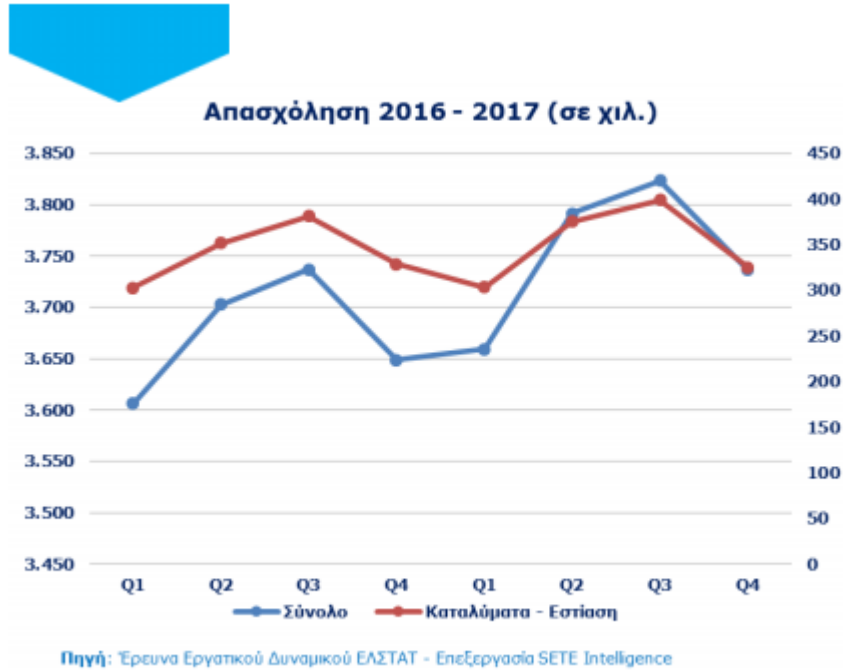
Κατηγορία Δαπάνης	2016, € εκ.	2017, € εκ.
Δαπάνη Εισερχόμενων Τουριστών	€12.749	€14.202
Δαπάνη Τουριστών Κρουαζιέρας	457	462
Δαπάνη Εταιρειών Κρουαζιέρας	169	171
Αερομεταφορές	1.326	1.432
Θαλάσσιες Μεταφορές	133	90
Εγχώριος Τουρισμός	1.287	1.323
Επενδύσεις	615	615
Άμεση Επίπτωση Τουρισμού	€16.736	€18.295
ως % ΑΕΠ	9,6%	10,3%
πολλαπλασιαστής ΙΟΒΕ	2,2	2,2
Έμμεσο και Άμεσο Αποτέλεσμα	€36.818	€40.249
ως % ΑΕΠ	21,1%	22,6%
πολλαπλασιαστής ΚΕΠΕ	2,65	2,65
Έμμεσο και Άμεσο Αποτέλεσμα	€44.349	€48.481
ως % ΑΕΠ	25,5%	27,3%
ΑΕΠ	€174.199	€177.735

Πηγή: SETE Intelligence

Ο τουρισμός, εκτός από την μεγάλη συμβολή του στο ΑΕΠ της χώρας έχει μεγάλη συμβολή και στην απασχόληση και, τα τελευταία χρόνια έχει συμβάλει σημαντικά στην μείωση της ανεργίας. Η πορεία αυτή συνεχίστηκε και το 2017, ιδιαίτερα στο 2ο και 3ο τρίμηνο, όπου η απασχόληση στον τουρισμό αυξήθηκε +6,6% και + 4,6% αντίστοιχα. Τα καταλύματα και η εστίαση αντιπροσωπεύουν το 63,3% της τουριστικής δαπάνης στην Ελλάδα. Με την υπόθεση εργασίας ότι αντίστοιχη είναι και η συμβολή των δύο αυτών κλάδων στην απασχόληση σε δραστηριότητες που σχετίζονται με τον τουρισμό, μπορούμε να συνάγουμε ότι το σύνολο της απασχόλησης που δημιουργήσε ο τουρισμός κατά την αιχμή (Q3) του 2017 εκτιμάται σε 630 χιλιάδες εργαζόμενους ή το 16,9% της συνολικής απασχόλησης. Αν συνυπολογισθούν, με πολλαπλασιαστική αντίστοιχο του ΑΕΠ (2,2 ή 2,65), τότε η συνολική απασχόληση (άμεση και έμμεση) που δημιουργεί ο τουρισμός ανέρχεται στο 37,2% έως 44,8% του συνόλου.

	Εξέλιξη απασχόλησης για τα έτη 2016 - 2017 (σε χιλ.)							
	2016				2017			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Σύνολο	3.606	3.703	3.737	3.649	3.659	3.791	3.824	3.736
% μεταβολή					1,5%	2,4%	2,3%	2,4%
Καταλύματα - Εστίαση	303	352	381	329	303	375	399	325
% μεταβολή					0,2%	6,6%	4,6%	-1,0%

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ – Επεξεργασία SETE Intelligence

1.7 Ανάπτυξη και αειφόρος ανάπτυξη

Σύμφωνα με τον κλασικό ορισμό, **αειφόρος ανάπτυξη** είναι η «ανάπτυξη που καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες». Με άλλα λόγια, αποτελεί τη μέριμνα ώστε η σημερινή μεγέθυνση να μην υπονομεύει τις δυνατότητες μεγέθυνσης των μελλοντικών γενεών.

Η αειφόρος ανάπτυξη έχει τρεις συνιστώσες:

1. οικονομική

2. κοινωνική

3. περιβαλλοντική

οι οποίες απαιτούν ισόρροπη πολιτική συνεκτίμηση. Η στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη, που εγκρίθηκε το 2001 και αναθεωρήθηκε το 2005, συμπληρώνεται, μεταξύ άλλων, από την αρχή της ένταξης των περιβαλλοντικών προβληματισμών στις ευρωπαϊκές πολιτικές που έχουν αντίκτυπο στο περιβάλλον.

Ο τουρισμός έχει αναπτυχθεί ραγδαία τα τελευταία 40 χρόνια (Coccossis, 1996). Ειδικότερα μετά το 1970 (Κοκκώσης και Τσάρτας, 2001: 182) χαρακτηρίζεται ως ένας από τους δυναμικότερους και ταχύτερα αναπτυσσόμενους τομείς της παγκόσμιας οικονομίας. Στα πλαίσια όμως αυτής της ραγδαίας εξάπλωσης του τουριστικού τομέα, δεν είναι λίγα τα παραδείγματα περιοχών - προορισμών που αναφέρονται στις αρνητικές επιδράσεις του τουρισμού στην οικονομία, στην κοινωνία και στο περιβάλλον. Έτσι, ενώ σε πολλές περιπτώσεις ο τουρισμός έχει αναδείξει την τοπική ταυτότητα και οικονομία, και έχει προνοήσει για την περιβαλλοντική προστασία ευαίσθητων περιοχών, σε άλλες πάλι περιπτώσεις έχει καταστρέψει ήθη και έθιμα, παραδόσεις, κοινωνικές σχέσεις, καθώς και ποικίλα φυσικά οικοσυστήματα (Coccossis, 1996: 1). Ο αντίκτυπος του τουρισμού στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον έγινε άμεσα κατανοητός, χωρίς όμως να ληφθούν άμεσα κάποια μέτρα για την αντιμετώπιση της υφιστάμενης κρίσης.

Μια πρώτη προσπάθεια που δείχνει την ευαισθητοποίηση γύρω από την απειλή που υφίσταται το περιβάλλον, είναι η δημιουργία, αποδοχή και χρήση από το 1988, της έννοιας της αειφορικής βιώσιμης ανάπτυξης. Ο παραπάνω όρος αποδίδεται στην έκθεση της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, γνωστή και ως έκθεση Brundtland, σύμφωνα με την οποία αειφόρος ανάπτυξη σημαίνει 'ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες της παρούσας γενεάς χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες' (Στεφανίδης, 2004: 18). Ο όρος της αειφόρου ανάπτυξης στον τουρισμό έχει γίνει άμεση προτεραιότητα σε ολόκληρη την Ευρώπη (Coccossis, 1996: 8) και παρά τις ποικίλες ερμηνείες που υπάρχουν στην διεθνή βιβλιογραφία, είναι αρκετά δύσκολο να οριστεί

επακριβώς έννοια της αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης. Πάντως, είναι γενικά αποδεκτό ότι αειφορία στον τουρισμό συναρτάται με εκείνα τα είδη τουρισμού που εναρμονίζονται με τις φυσικές, πολιτιστικές και κοινωνικοοικονομικές δομές μιας περιοχής, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται το μέγιστο οικονομικό αποτέλεσμα με ταυτόχρονη προστασία και ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων.

Συμπερασματικά, αειφορικός τουρισμός είναι αυτός που είναι οικονομικά και κοινωνικά βιώσιμος, με σεβασμό προς το περιβάλλον και τον τοπικό πολιτισμό. Επομένως, αειφόρος τουριστική ανάπτυξη σημαίνει τουριστική ανάπτυξη που επιδιώκει την παράλληλη και ισόρροπη ανάπτυξη όλων των κλάδων της τοπικής οικονομίας, και σέβεται τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες μιας περιοχής. Δίνει σημασία στην προστασία του περιβάλλοντος και στη χρήση των τοπικών πλουτοπαραγωγικών πηγών, αλλά και του ντόπιου εργατικού δυναμικού. Η αειφόρος τουριστική ανάπτυξη στοχεύει στην ήπια και ανατροφοδοτούμενη ανάπτυξη, και επιτυγχάνεται με την ανάπτυξη ειδικών, νέων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού. (Τσάρτας, 1996: 171) Για τον λόγο αυτό, παράλληλα, στόχος του συγκεκριμένου τομέα είναι να προσδιορίσει εκ νέου την ισορροπία ανάμεσα στους οικονομικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς του στόχους.

Στη συνέχεια αναφέρονται κατά προσέγγιση οι βασικές αρχές που πρέπει να διέπουν τον τουρισμό από την σκοπιά της αειφόρου ανάπτυξης (Mowforth και Munt, 1998: 105 - 122).

- ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ
- ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ
- ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ
- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ
- ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ
- ΤΟΠΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

2 Τουριστική εκπαίδευση

2.1 Ορισμός της εκπαίδευσης

Εκπαίδευση θεωρείται η συστηματική παροχή γνώσεων, η ανάπτυξη δεξιοτήτων και η διάπλαση του χαρακτήρα των παιδιών και των νέων. Αποτέλεσμα της εκπαίδευσης είναι η απόκτηση γνώσεων, η ανάπτυξη δεξιοτήτων και η διάπλαση του χαρακτήρα. Τα στάδια της ελληνικής εκπαίδευσης ή οι βαθμίδες της είναι τα εξής: πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση ενώ τα είδη της χαρακτηρίζονται από γενική ή ειδική κατεύθυνση (επαγγελματική, στρατιωτική, εκκλησιαστική, ιατρική κλπ.) (Παγκάκης 1993 σ. 248)

Σύμφωνα με τον Αθανασίου (2004), με τον όρο τουριστική εκπαίδευση θεωρούσε το σύνολο των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που έχει ως στόχο να ικανοποιήσει εκπαιδευτικές ανάγκες των απασχολούμενων ή όσων επιθυμούν να εργαστούν σε επιχειρήσεις τουρισμού και φιλοξενίας.

2.2 Χαρακτηριστικά τουριστικής εκπαίδευσης

Σύμφωνα με τον Δρα Θωμά Μαυροδόντη, η τοποθέτηση του οποίου αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα Travel Daily News, η παρεχόμενη τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση στη χώρα μας χαρακτηρίζεται από:

- Πολυεποπτεία – πολυδιάσπαση: Τέσσερα Υπουργεία (ΥΠΕΠΘ, Εργασίας, Ανάπτυξης και Εμπορικής Ναυτιλίας) είναι υπεύθυνα για τον προγραμματισμό και έλεγχο της παρεχόμενης τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε διάφορα ιδρύματα και επίπεδα. Συνέπεια είναι να προκύπτει έλλειψη συντονισμού με παράλληλη σπατάλη πολύτιμων παραγωγικών πόρων.
- Έλλειψη επαρκούς ποιοτικού ελέγχου: Υπάρχει σχεδόν πλήρης απουσία αξιολόγησης από εξωτερικούς αξιολογητές και αντίστοιχης πιστοποίησης των σπουδών κατά τα διεθνή πρότυπα. Επίσης, οι μηχανισμοί εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου είναι εντελώς

ανεπαρκείς, ιδίως όσον αφορά τον τομέα της ιδιωτικής παρεχόμενης εκπαίδευσης και κυρίως των εργαστηρίων ελευθέρων σπουδών, που διαφημίζουν ότι προσφέρουν προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών πανεπιστημιακού επιπέδου.

- Μειωμένη εκτίμηση της σημασίας των τουριστικών σπουδών: Υπάρχει μια ανυποληψία εκ μέρους της Πολιτείας ως προς την σημασία και την επιστημονικότητα των τουριστικών σπουδών. Γενικώς, ακόμη και στην λοιπή επιστημονική κοινότητα, οι τουριστικές σπουδές εκλαμβάνονται ως κάτι σχετικό με την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Η ίδια αντίληψη επικρατεί και στο ευρύτερο κοινό, με αποτέλεσμα να μην ελκύνονται στον κλάδο σπουδαστές με αυξημένα προσόντα.
- Ανυποληψία εκ μέρους των τουριστικών επιχειρήσεων: Διαπιστώνεται μειωμένη εκτίμηση για την ποιότητα της παρεχόμενης τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης από τις τουριστικές επιχειρήσεις, που την θεωρούν κατώτερη των προσδοκιών τους, μη αντιστοιχούσα επαρκώς στις απαιτούμενες ικανότητες και δεξιότητες.
- Ανεπαρκή σύνδεση με την παραγωγή: Η σύνδεση της εκπαίδευσης με την παραγωγή, κυρίως όσον αφορά το θεσμό της πρακτικής άσκησης, είναι χαλαρή.
- Μειονεκτήματα της δημόσιας τουριστικής εκπαίδευσης: Η δημόσια τουριστική εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα πάσχει, όπως φυσικά και όλο το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα, από μειωμένη παραγωγικότητα, ποσοτικά και ποιοτικά, που είναι συνέπεια της γραφειοκρατίας, της ποιοτικής και αριθμητικής ανεπάρκειας του διδακτικού και διοικητικού προσωπικού, της έλλειψης υποδομών κατάλληλων και σωστά χωροθετημένων, της ευθυνοφοβίας, της δημοσιούπαλληλικής νοοτροπίας, του φαβοριτισμού και κομματισμού, ιδιαίτερα στις μη ελεγχόμενες από το ΥΠΕΠΘ εκπαιδευτικές μονάδες. Πρέπει, επίσης, να τονιστεί ότι στο σημαντικό τομέα των δημοσίων σχέσεων, και ιδιαίτερα αυτόν που έχει σχέση με την επαφή με την τουριστική αγορά, υπάρχει σοβαρό έλλειμμα. Σε αυτόν τον τομέα υπερτερούν οι ιδιωτικές σχολές,

για τις οποίες οι αποτελεσματικές δημόσιες σχέσεις αποτελούν προϋπόθεση επιβίωσης.

- Ανεπαρκές επίπεδο έρευνας: Παρόλη τη σημασία του ο ελληνικός τουρισμός δεν έτυχε της δέουσας προσοχής όσον αφορά την επιστημονική έρευνα. Αυτό οφείλεται εν μέρει: (α) στο ότι μέχρι πρόσφατα, σχεδόν αποκλειστικά, η Διεύθυνση Μελετών του ΕΟΤ, με τις γνωστές ανεπάρκειες του Οργανισμού, ασχολούνταν με αυτά τα θέματα, (β) σε τριτοβάθμιο επίπεδο, τα μεν Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Τ.Ε.Ι.), χωρίς μεταπτυχιακές σπουδές, με ανεπάρκεια ικανοποιητικών υποδομών, χρηματοδότησης και κατάλληλου ερευνητικού και διοικητικού προσωπικού, δεν μπορούν να διεκδικήσουν δάφνες σε αυτόν τον τομέα, τα δε Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, χωρίς προπτυχιακές σπουδές, με μόλις τα τελευταία χρόνια να έχουν ιδρύσει τρία αυθύπαρκτα τμήματα μεταπτυχιακών σπουδών, δεν έχουν, μέχρι στιγμής, να επιδείξουν σημαντικό έργο.

Σύμφωνα με τον Λύτρα (2002), η τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από:

1. Τον κατακερματισμό των ελληνικών τουριστικών εκπαιδευτικών φορέων ακόμα και μεταξύ κρατικών οργανισμών - υπηρεσιών,
2. Την συνακόλουθη έλλειψη συντονισμού όλων αυτών των εκπαιδευτικών φορέων χωρίς τον οποίο βαδίζουμε «στα τυφλά»,
3. Την πλήρη αδυναμία επιλογής των προγραμμάτων σπουδών με βάση τις ανάγκες της ελληνικής τουριστικής αγοράς,
4. Την δημιουργία σύγχυσης στους τουριστικούς επιχειρηματίες που δεν γνωρίζουν πρακτικά το τι είναι ο κάθε απόφοιτος,
5. Την ασάφεια του περιεχομένου σπουδών κάθε τουριστικού εκπαιδευτικού φορέα ως προς την πρακτικότητα του και τέλος
6. Την παραγωγή εκπαιδευτικού και ερευνητικού δυναμικού ιδίως όσων σπουδάζουν και στο εξωτερικό (με έμφαση στο μεταπτυχιακό επίπεδο), που δεν έχει αξιοποιηθεί ακόμα στον τόπο του.

2.3 Γενικά στοιχεία τουριστικής εκπαίδευσης

Η τουριστική εκπαίδευση αποτελεί θεμελιώδη παράγοντα στην ανάπτυξη του τουρισμού σε μια οικονομία. Ειδικότερα, η σύγχρονη τουριστική εκπαίδευση προσεγγίζεται ως ένα σύνολο θεωρητικών αλλά και εμπειρικών γνώσεων και προσόντων, τα οποία απαιτούν οι ανάγκες του τουριστικού τομέα για αποδοτικότερο ανθρώπινο δυναμικό.

Η τουριστική εκπαίδευση δεν θα πρέπει να νοείται ως μια δραστηριότητα που θα αποσκοπεί στην απόκτηση συγκεκριμένων τουριστικών προσόντων από τους σπουδαστές, αλλά θα πρέπει η αντίληψη για αυτήν να ξεπερνά αυτά τα όρια ώστε να καλύπτει συνολικά τις ανάγκες του τουριστικού κλάδου και να συμβάλλει στη δημιουργία ενός αποδοτικότερου ανθρώπινου δυναμικού (Αθανασίου 2004, σ.41).

Η τουριστική εκπαίδευση δεν πρέπει να συγχέεται με την κατάρτιση η οποία περιορίζεται και αναφέρεται σε εξειδικευμένα προγράμματα, των οποίων το σύνολο της ύλης αναφέρεται αποκλειστικά σε ένα μόνο επάγγελμα ή ακόμη έναν τομέα ενός επαγγέλματος (Αθανασίου 2004, σ.40).

Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι μέσα από ένα σοβαρό εκπαιδευτικό σύστημα μπορούν να εκπαιδευτούν και να εργαστούν χιλιάδες στελέχη στην τουριστική βιομηχανία. Κατά συνέπεια, η τουριστική εκπαίδευση αποτελεί ένα εκπαιδευτικό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης στον τομέα του τουρισμού και είναι υποσύστημα του συνολικού συστήματος επαγγελματικής εκπαίδευσης που παρέχεται στην χώρα μας. Δεδομένου ότι οι εκπαιδευτικές ανάγκες του τουριστικού τομέα αφορούν στην εκπαίδευση προσωπικού κάθε ιεραρχικής βαθμίδας και κάθε ηλικίας, το συγκεκριμένο υποσύστημα διατρέπει όλα τα επίπεδα της παρεχόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης της χώρας.

2.4 Η εκπαίδευση και η σημασία της στην τουριστική βιομηχανία

Στην τουριστική βιομηχανία, τον πυρήνα για την λειτουργία της αποτελούν οι άνθρωποι οι οποίοι συναναστρέφονται και εξυπηρετούν άλλους ανθρώπους.

Μέσω της εκπαίδευσης -η οποία είναι σχεδιασμένη έτσι ώστε να αλλάζει τις συμπεριφορές στον εργασιακό χώρο- οι εργαζόμενοι εκπαιδεύονται καλύτερα στις δουλειές τους και αποκτούν καλύτερες ικανότητες και δεξιότητες ως προς την εξυπηρέτηση των πελατών. Παράλληλα με τους εργαζόμενους, επωφελείται και η διοίκηση, ο οργανισμός και οι πελάτες (Cannon and Gustafson, 2002).

Ο πρωταρχικός σκοπός της εκπαίδευσης λοιπόν είναι να βοηθήσει την επιχείρηση να βελτιώσει την λειτουργική αποτελεσματικότητα, την οικονομική απόδοση και ανταγωνιστικότητά της (Mullins, 1995). Η εκπαίδευση παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην αύξηση της αποδοτικότητας τόσο σε προσωπικό, ομαδικό και επιχειρησιακό επίπεδο, όσο ποιοτικά και ποσοτικά. Οι εργαζόμενοι που αποκτούν περισσότερες γνώσεις και δεξιότητες παράγουν με μεγαλύτερη ταχύτητα και έχουν μικρότερο ποσοστό καθυστερήσεων και λαθών. Όσοι δε εκπαιδεύονται ύστερα από παρότρυνση της επιχείρησης, αυξάνουν το αίσθημα της ασφάλειας και οδηγούνται στην ικανοποίηση των ανώτερων αναγκών ανάπτυξης και αυτο-ολοκλήρωσης (πυραμίδα Maslow), με προοπτική την επαγγελματική εξέλιξη. Επιπροσθέτως, οι εργαζόμενοι που έχουν λάβει την κατάλληλη εκπαίδευση, μπορούν να λάβουν περισσότερες πρωτοβουλίες και να μειώσουν τα κόστη επίβλεψης. Επίσης, το ποσοστό ατυχημάτων είναι σαφώς μικρότερο με την κατάλληλη εκπαίδευση για μέτρα ασφαλείας.

Με βάση τα παραπάνω, η επιχείρηση μπορεί να επωφεληθεί μακροχρόνια από το άρτια εκπαιδευμένο προσωπικό της το οποίο έχοντας πολλαπλές ικανότητες μπορεί να διατηρηθεί απασχολούμενο στις θέσεις του και να επιφέρει ευελιξία και προσαρμογή στις επερχόμενες αλλαγές. Η επιχείρηση από την άλλη, εφαρμόζοντας ένα ολοκληρωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, προσελκύει υψηλής ποιότητας εργαζόμενους, οι οποίοι επιθυμούν να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους και παράλληλα αυξάνουν την αφοσίωσή τους. Τέλος, μια συνεπής και εξειδικευμένη προσφορά εκπαίδευσης, συντελεί στην ανάπτυξη θετικής κουλτούρας προσανατολισμένη προς τη συνεχή βελτίωση της απόδοσης μέσα στην επιχείρηση.

2.5 Η εκπαίδευση και τα στάδια στις ξενοδοχειακές μονάδες

Στις ξενοδοχειακές μονάδες, η εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού ακολουθεί ορισμένα στάδια τα οποία είναι κοινά με την εκπαίδευση που λαμβάνει το προσωπικό μεγάλων επιχειρήσεων.

Σύμφωνα με τον Baum (1995), όσον αφορά την εκπαίδευση σχετικά με την φιλοξενία είναι σημαντικό:

- Να επιδιώκεται η ποιότητα της εξυπηρέτησης.
- Οι εργαζόμενοι να παρακινούνται από καλά εκπαιδευμένο προσωπικό.
- Να επικρατεί αρμονία, αποτελεσματική συνεργασία και ομαδικότητα στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, στη βιομηχανία ως ολότητα και στα εκπαιδευτικά ιδρύματα.
- Να αναβαθμίζονται τα λειτουργικά standards στα ξενοδοχεία.
- Να αναγνωριστεί η σημασία της βιωσιμότητας της πολιτικής του τμήματος ανθρώπινου στις τουριστικές επιχειρήσεις.

Τα στάδια που ακολουθεί η εκπαίδευση του προσωπικού περιλαμβάνουν:

1. Προσδιορισμό των αναγκών για εκπαίδευση.
2. Επιλογή εκπαιδευόμενων.
3. Σχεδιασμό του εκπαιδευτικού προγράμματος.
4. Επιλογή των μεθόδων εκπαίδευσης.
5. Προϋπολογισμό.
6. Επιλογή των εκπαιδευτών.
7. Διαδικασία αξιολόγησης της εκπαίδευσης μετά την εφαρμογή της.

(French, 1998; Μπουραντάς και Παπαλεξανδρή, 2002)

2.6 Κλάδοι τουριστικής βιομηχανίας

Οι βασικοί κλάδοι της βιομηχανίας του τουρισμού είναι πέντε και συνδέονται μεταξύ τους αφού ο τουρισμός αποτελεί ένα σύστημα στενά συνδεδεμένων και αλληλεξαρτώμενων παραγωγικών κλάδων οι οποίοι συμμετέχουν άμεσα ή έμμεσα στην παραγωγή, διαμόρφωση και διάθεση του τουριστικού προϊόντος στην αγορά.

Αυτοί οι βασικοί κλάδοι υπάγονται σε διάφορους τομείς της οικονομίας, δηλαδή στον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή, ενώ τα έσοδα που προέρχονται από την ενεργοποίηση του τουρισμού είναι ιδιαίτερα υψηλά. Οι κλάδοι είναι οι εξής:

► Κλάδος Υπηρεσιών Φιλοξενίας

Πολύ σημαντικός κλάδος για την ανάπτυξη τουριστικού προορισμού. Τα ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά των υπηρεσιών φιλοξενίας επηρεάζουν την εικόνα και την προοπτική ανάπτυξης του τουριστικού προορισμού (περιοχής).

Υπάρχουν 3 κυρίως είδη καταλυμάτων:

- Το κατάλυμα με ταυτόχρονη παροχή υπηρεσιών
- Ξενοδοχεία, μοτέλ, πανδοχεία. Εκτός από στέγαση προσφέρουν και άλλες υπηρεσίες όπως εστίαση, ψυχαγωγία, άθληση κ.α.
- Το αυτοεξυπηρετούμενο κατάλυμα
- Θερινές κατασκηνώσεις, κάμπινγκ αντίσκηνων και τροχόσπιτων, εξοχικές κατοικίες κ.α.
- Η διαμονή σε φίλους και συγγενείς
- Μεγάλο μερίδιο της τουριστικής αγοράς, πιο συχνές έξοδοι, μεγαλύτερη δαπάνη χρημάτων.

► Κλάδος Μεταφορών

Βασικό συστατικό του τουριστικού συστήματος αφού συνδέει την τουριστική αγορά με τον τουριστικό προορισμό. Απαραίτητο στοιχείο για να

πραγματοποιηθεί το ταξίδι, αλλά δεν αποτελεί συνήθως τον κύριο στόχο πραγματοποίησης του ταξιδιού.

Ένας Αναπτυγμένος κλάδος μεταφορών μπορεί να οδηγήσει σε:

- Διασύνδεση διαφορετικών περιοχών
- Μείωση χρόνου μεταφοράς από τόπο διαμονής σε τόπο προορισμού
- Παράταση χρονικής διάρκειας διακοπών του τουρίστα.

Τα μέσα μεταφοράς που χρησιμοποιούνται από τους τουρίστες κατά την διάρκεια του τουριστικού ταξιδιού είναι συνήθως περισσότερα του ενός. Οι μεταφορές χωρίζονται σε:

- Αεροπορικές
- Θαλάσσιες
- Οδικές και σιδηροδρομικές
- Συνδυασμός των παραπάνω

Η Επιλογή μέσου μεταφοράς εξαρτάται από τρεις βασικούς παράγοντες:

1. Διαθέσιμος χρόνος
2. Τιμή του εισιτηρίου
3. Ποιότητα που προσφέρει το μέσο μεταφοράς

Οι εταιρίες μεταφορών προσφέρουν εισιτήρια σε διάφορες τιμές ανάλογα με την ζήτηση και την άνεση που προσφέρει κάθε θέση. Η ύπαρξη καλών συγκοινωνιών συνεπάγεται μεν ένα μεγάλο κόστος, ωστόσο προσφέρει μεγάλα οφέλη για την χώρα υποδοχής των τουριστών αφού οδηγεί σε αύξηση της ζήτησης και παράταση της παραμονής των τουριστών. Αναλυτικότερα:

Αεροδρόμια: για τις αεροπορικές μεταφορές είναι απαραίτητη η ύπαρξη κατάλληλων υποδομών όπως αεροδρόμια και συναφείς υπηρεσίες. Αναγκαία η ύπαρξη αρκετών αεροδρομίων σε ολόκληρη την χώρα για διευκόλυνση του τουρίστα να ταξιδέψει στο μέρος που επιθυμεί σύντομα και εύκολα.

Θαλάσσιες: σε προορισμούς με νησιώτικο χαρακτήρα ή ακτογραμμών οι τουρίστες πιθανός να επιλέξουν θαλάσσιες μεταφορές με πλοία και με κρουαζιέρες ή με σκάφη αναψυχής.

Χερσαίες: ο πιο καθιερωμένος και γνωστός τρόπος, συνήθως για μικρές αποστάσεις με χρήση αυτοκινήτου. Δίνει το αίσθημα της ελευθερίας και ανεξαρτησίας. Εδώ υπάγονται και τα λεωφορεία , πούλμαν κτλ. Τέλος υπάρχουν και οι σιδηροδρομικές μεταφορές που σήμερα έχουν εκσυγχρονιστεί.

Εκτός από τα θετικά αποτελέσματα, ο κλάδος αυτός έχει και μεγάλο κόστος κυρίως περιβαλλοντικό.

- Κλάδος Θεαμάτων
- Κλάδος Ενδιάμεσων Φορέων
- Κλάδος Εστίασης και Αναψυχής
- Διάφοροι άλλοι κλάδοι που ενεργοποιούνται εξαιτίας του τουρισμού

2.7 Η σημασία της εκπαίδευσης στην τουριστική βιομηχανία

Η αναβάθμιση της ποιότητας του τουριστικού προϊόντος αποτελεί βασική προτεραιότητα του Υπουργείου Τουρισμού. Επιπλέον στη σύγχρονη οικονομική συγκυρία έχει ιδιαίτερη σημασία η διεύρυνση των δυνατοτήτων εκπαίδευσης/κατάρτισης με εμπλουτισμό και διεύρυνση των γνώσεων, δεξιοτήτων και προσόντων, ενίσχυση των ευκαιριών απασχόλησης για τους εργαζόμενους στον τουρισμό και ιδιαίτερα για τους νέους. Γι' αυτό η επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί πρωταρχικό στόχο και προτεραιότητα για το Υπουργείο Τουρισμού.

Το Υπουργείο Τουρισμού δημιουργεί ένα σύγχρονο πλαίσιο εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης στον τομέα του τουρισμού που θα βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα του τόπου μας. Μέσα σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα ενσωματώθηκε η λειτουργία των σχολών του Οργανισμού Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στο Υπουργείο Τουρισμού και απομένουν κάποιες τελευταίες διοικητικές λεπτομέρειες.

Για τον περαιτέρω εμπλουτισμό των επιλογών του ανθρώπινου δυναμικού που ενδιαφέρεται να απασχοληθεί στον τουρισμό το Υπουργείο εργάζεται σε μία σειρά δράσεων.

α) Ενισχύονται οι προσπάθειες για την αναδιάρθρωση των προγραμμάτων σπουδών των ΑΕΙ/ΑΤΕΙ, στο τομέα του τουρισμού με στόχο

την διοχέτευση στην τουριστική αγορά εξειδικευμένων στελεχών, επιστημονικής κατάρτισης ώστε ο ελληνικός τουρισμός να μπορεί να ανταποκρίνεται στις νέες διεθνείς τάσεις και να ικανοποιεί την ενεργό ζήτηση.

β) Σε συνεργασία με το ΥπΠΕΘΠΑ αναβαθμίζονται τα προγράμματα σπουδών των Ανώτερων Σχολών Τουριστικής Εκπαίδευσης και δημιουργείται επαγγελματική σχολή τριετούς φοίτησης που θα προσφέρουν υψηλής ποιότητας εκπαίδευση και κατάρτιση σε Έλληνες και ξένους σπουδαστές που προτίθενται να δραστηριοποιηθούν στην ξενοδοχειακή βιομηχανία σε συνδυασμό με πρακτική άσκηση σε ξενοδοχειακές μονάδες. Οι σπουδές θα παρέχονται και στην αγγλική γλώσσα, ώστε να προσελκύσουν σπουδαστές από την ευρύτερη ευρωπαϊκή - μεσογειακή περιοχή αλλά και από τα Βαλκάνια και τη Ρωσία, με οικονομική συμμετοχή των σπουδαστών αυτών. Επιπλέον, θα δίνεται η δυνατότητα στους αποφοίτους να συνεχίσουν την φοίτησή τους στις αντίστοιχες σχολές των ΑΕΙ και ΑΤΕΙ της χώρας.

γ) Αναθεωρούνται τα προγράμματα σπουδών των σχολών μετα-δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ και ΕΠΑΣ) του πρώην Οργανισμού Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης. Με αυτό τον τρόπο, θα προσφέρεται στους νέους, υψηλού επιπέδου τεχνική εκπαίδευση, ώστε να συνεισφέρουν άμεσα σε κλάδους του τουρισμού συμπεριλαμβανομένων και των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε ειδικές μορφές τουρισμού.

δ) Ενισχύονται τα Προγράμματα Σπουδών Κατάρτισης και Δια Βίου Εκπαίδευσης, σε διάφορους τομείς του τουρισμού ώστε να ικανοποιηθούν οι ανάγκες της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας για διεύρυνση και εμπλουτισμό των δεξιοτήτων των νέων αλλά και των απασχολούμενων στον τουρισμό. Τα Προγράμματα αυτά, θα δίδονται στους σπουδαστές μέσω των νέων δομών δια βίου μάθησης και εκπαίδευσης που έχουν συγκροτηθεί από το ΥπΠΕΘΠΑ. Παράλληλα, σε συνεργασία και με το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, το οποίο διαθέτει μακρά εμπειρία στην εκπαίδευση ενηλίκων και στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, διαμορφώνονται νέα προγράμματα κατάρτισης με τη μέθοδο της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης, ώστε να ενισχυθεί η δια βίου εκπαίδευση και να δοθεί η δυνατότητα σε επαγγελματίες του τουρισμού να αποκτούν εξειδικευμένες γνώσεις, χωρίς την υποχρεωτική τους μετακίνηση.

ε) Το Υπουργείο υλοποιεί ήδη Πρόγραμμα Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης για εργαζομένους, εποχιακά εργαζομένους, αυτοαπασχολούμενους και επιχειρηματίες, που δραστηριοποιούνται σε επιχειρήσεις στο χώρο του τουρισμού. Το Πρόγραμμα είναι συνολικού προϋπολογισμού Δημόσιας Δαπάνης 4,5 εκατ. €, χρηματοδοτείται με πόρους του ΕΣΠΑ μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και στοχεύει στην κατάρτιση 2.875 ωφελούμενων.

στ) Αναθεωρείται το πρόγραμμα σπουδών των Σχολών Ξεναγών το οποίο πλέον θα ολοκληρώνεται σε τρία εξάμηνα φοίτησης και απελευθερώνεται το επάγγελμα του ξεναγού. Το Υπουργείο σε συνεργασία με την Παγκόσμια Ομοσπονδία Ενώσεων Ξεναγών (WFTGA) εργάζεται για την διατήρηση βιώσιμων Σχολών Ξεναγών χρησιμοποιώντας τη μακρά εκπαιδευτική εμπειρία τους, και στοχεύοντας στον διεθνή εκπαιδευτικό χώρο, προσελκύοντας εκπαιδευόμενους από άλλες χώρες και προσφέροντας σπουδές και σε άλλες γλώσσες πλην της Ελληνικής. Παράλληλα, σε συνεργασία με το ΥΠΠΕΘΠΑ, εκδόθηκε Κοινή Υπουργική Απόφαση για την εκπόνηση προγραμμάτων ταχύρρυθμης κατάρτισης στο επάγγελμα του ξεναγού ειδικά για του αποφοίτους ανώτατων σχολών Ιστορίας και Αρχαιολογίας.

ζ) Δημιουργείται μηχανισμός για την ανάλυση θεμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης σε συνεργασία με φορείς του τουρισμού ώστε να αναδειχθούν νέα προγράμματα σπουδών και να προσδιοριστούν οι ανάγκες ανάπτυξης επαγγελματικών δεξιοτήτων. Για την συγκεκριμένη δράση έχει συσταθεί κατάλληλη ομάδα από εμπειρογνώμονες. Προς αυτή την κατεύθυνση το Υπουργείο Τουρισμού βρίσκεται ήδη σε συνεργασία με το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος και έχουν προσδιοριστεί οι ανάγκες για τις βασικές τουριστικές ειδικότητες.

2.8 Επαγγελματική αποκατάσταση αποφοίτων τουριστικών σπουδών

Ο τουρισμός υπολογίζεται ότι θα δημιουργήσει τουλάχιστον 220.000 θέσεις εργασίας -τις περισσότερες από κάθε άλλο κλάδο- μέσα στην επόμενη 10ετία (έρευνα ΣΕΒ-McKinsey). Το αρνητικό στοιχείο της «εποχικότητας» υπάρχουν

πιθανότητες να ξεπεραστεί, καθώς βασικός στόχος της ακολουθούμενης πολιτικής είναι να διευρυνθεί η σεζόν και να διαφοροποιηθεί το προϊόν (ιατρικός, θρησκευτικός τουρισμός, αγροτουρισμός κ.λπ.). Η ανάπτυξη έχει ήδη ξεκινήσει σε έναν κλάδο ο οποίος είναι «εντάσεως εργασίας». Δηλαδή, όσο αυξάνει η ζήτηση για το ελληνικό τουριστικό προϊόν, τόσο περισσότερες είναι και οι θέσεις που δημιουργούνται.

Τα στοιχεία του συστήματος «Εργάνη» (καταγραφής προσλήψεων και απολύσεων του υπουργείου Εργασίας) δείχνουν ότι οι προσλήψεις τους τελευταίους μήνες ξεπερνούν κατά χιλιάδες τις απολύσεις: μόνο τον Ιούλιο στο χώρο της εστίασης οι προσλήψεις ήταν 16.000 περισσότερες από τις αποχωρήσεις, ενώ στα καταλύματα υπήρξε θετική διαφορά 9.250 θέσεων. Από τη βάση δεδομένων του kariera.gr προκύπτει ότι μία αγγελία στον κλάδο του τουρισμού δέχεται 50% λιγότερα βιογραφικά από τον μέσο όρο της αγοράς (σ.σ. όσο πιο μικρή είναι η προσφορά βιογραφικών, τόσο περισσότερες οι πιθανότητες εξεύρεσης εργασίας).

Δύο στοιχεία είναι θετικά για τους νέους:

- Προσφέρονται αρκετές ευκαιρίες απόκτησης εργασιακής εμπειρίας σε νέους χωρίς προϋπηρεσία, κυρίως στην επαρχία.
- Εξειδικευμένες ή άλλες τεχνικές δεξιότητες (π.χ. Ρωσικά, Κινεζικά ή πτυχία μαγειρικής κ.λπ.) εξασφαλίζουν πολύ καλύτερες αμοιβές από αυτές των συλλογικών συμβάσεων.

Υπάρχουν και τα αρνητικά:

- Μεγάλο μέρος της προσφοράς εργασίας αφορά σε θέσεις χαμηλής εξειδίκευσης (καμαριέρες, service κ.λπ.), που κατά κανόνα αμείβονται βάσει συλλογικής σύμβασης.

Σημαντική εξέλιξη για τον κλάδο θα είναι η παροχή επαγγελματικής πιστοποίησης, η οποία θα μπορέσει να λειτουργήσει ως «εισιτήριο» για εξασφάλιση εργασίας σε μεγάλες τουριστικές μονάδες. Ήδη από πέρυσι λειτουργεί προς αυτή την κατεύθυνση το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ).

Επιλογές για σπουδές:

Την τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα διακρίνει η πολυδιάσπαση και οι επιλογές είναι αρκετές. Στο κατώτερο επίπεδο ξεκινά στη χώρα μας από τον ΟΑΕΔ, με σχολές μαθητείας για ξενοδοχειακά και επισιτιστικά επαγγέλματα, καθώς και τα ΕΠΑΛ με παρόμοιες ειδικότητες.

Το επόμενο στάδιο είναι τα ΙΕΚ. Υπάρχουν δημόσια ΙΕΚ που εποπτεύονται από το Υπουργείο Παιδείας και δημόσια ΙΕΚ που εποπτεύονται από το Υπουργείο Τουρισμού. Τα τελευταία είναι οι πρώην ιστορικές Σχολές Τουριστικών Επαγγελματιών (ΣΤΕ).

Υπάρχουν επίσης οι Ανώτερες Σχολές Τουρισμού (ΑΣΤΕ) στην Κρήτη και τη Ρόδο. Στα ΤΕΙ της χώρας μπορεί να είναι μια οικονομική σχολή όπως η 'Διοίκησης και Οικονομίας', η 'Διοίκησης Τουριστικών Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας', μια σχολή όπου κυριαρχούν οι γλώσσες (Βαλκανικών, Μεσογειακών, Σλαβικών ή Τουρκικών σπουδών) καθώς και οι νέες πανεπιστημιακές σχολές στα Πανεπιστήμια Αιγαίου και Πειραιώς. Φυσικά υπάρχει και η ιδιωτική τουριστική εκπαίδευση όπου χωρίζεται σε δύο επίπεδα. Τα ιδιωτικά ΙΕΚ και τα Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών που είναι ευρέως γνωστά ως ιδιωτικά κολέγια, προσφέροντας γνώσεις διοίκησης τουριστικών επιχειρήσεων (tourism and hospitality management).

Το τελευταίο στάδιο είναι τα μεταπτυχιακά τμήματα που έχουν προκύψει τα τελευταία χρόνια. Αρκετές σχολές προσφέρουν μεταπτυχιακές σπουδές και μάλιστα κάποιες χωρίς να έχουν τμήμα προπτυχιακών σπουδών. Οι φοιτητές πληρώνουν τα δίδακτρα τους και αποκτούν μεταπτυχιακό τίτλο.

Τομείς Εργασίας:

Οι πτυχιούχοι τουριστικών σχολών αποκτούν γνώσεις σχετικά με τα προϊόντα, τις δομές και τις λειτουργίες μιας τουριστικής βιομηχανίας, μαθαίνοντας για αεροπορικές εταιρείες, ξενοδοχεία και τουριστικούς φορείς. Μέσα από ένα συνδυασμό της επαγγελματικής και ακαδημαϊκής μελέτης μαθαίνουν για τις σχέσεις μεταξύ των καταναλωτών και των παροχών τουριστικών υπηρεσιών και για τα ζητήματα που αφορούν τη βιωσιμότητα και την κοινωνική ευθύνη στο πλαίσιο του τουρισμού. Η πορεία τους εξοπλίζει επίσης με μια σειρά από μεταβιβάσιμες δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένων των ηγετικών. Είναι σε θέση να εργαστούν σε ομάδα, ώστε να επιλύουν σύντομα τα πιθανά προβλήματα. Εκτός αυτών, αναπτύσσουν δεξιότητες επικοινωνίας και ξένων γλωσσών, με στόχο την εστίαση στον πελάτη. Επιπρόσθετα, οι δεξιότητές τους στην πληροφορική, όπως και οι ερευνητικές τους ικανότητες παρουσιάζουν βελτίωση. Τέλος, είναι σε θέση να αναλάβουν τη διεκπεραίωση μιας παρουσίασης, καθώς και την ευθύνη εργασίας εντός προθεσμιών.

- Υπεύθυνος οργάνωσης δραστηριοτήτων στις διάφορες μορφές τουρισμού (ιατρικός, θρησκευτικός, αθλητικός, περιπατητικός, αρχαιολογικός, εναλλακτικός).
- Υπεύθυνος καταλύματος ή ταξιδιωτικού πρακτορείου.
- Ξεναγός σε ιστορικά αξιοθέατα ή και ενάλιες αρχαιότητες.

- Υπεύθυνος πολιτιστικών εκδηλώσεων για την οργάνωση εκθέσεων, παραστάσεων κ.λπ.
- Υπεύθυνος εμπορίου εξειδικευμένων ειδών που αφορούν στο βουνό ή στη θάλασσα.
- Σεφ, διευθυντής τροφίμων και ποτών.
- Στέλεχος διαδικτυακού τουριστικού marketing.

3 Ακαδημαϊκή Τουριστική Εκπαίδευση στην Ελλάδα

3.1 Εξέλιξη της τουριστικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα

Καθοριστικές εξελίξεις που συνέβησαν στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια και άλλαξαν το εκπαιδευτικό περιβάλλον (Αθανασίου, Λούκη, 2004) είναι οι εξής:

1. Οι θέσεις και ο αριθμός των φοιτητών στο εκπαιδευτικό σύστημα αυξήθηκαν με γρηγορότερους ρυθμούς συγκριτικά με το ρυθμό αύξησης της τουριστικής απασχόλησης.
2. Δημιουργήθηκαν πολλές θέσεις και ευκαιρίες για τουριστικές σπουδές καθώς αναπτύχθηκαν εκπαιδευτικά ιδρύματα σε πολλές πόλεις απ' ότι παλαιότερα.
3. Διευρύνθηκε το φάσμα των προσφερόμενων ειδικοτήτων σε τουριστικά επαγγέλματα.
4. Σημειώθηκε σημαντική πρόοδος σε θέματα που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας των σπουδών, με τα συστήματα πιστοποίησης που δημιουργήθηκαν για τα ΙΕΚ και σε μικρότερο βαθμό για τα ΚΕΚ.

Ο Ακριβός (2000) αναφέρει ότι συντέλεσε στην αλλαγή της τουριστικής εκπαίδευσης:

- Τα υψηλής κατηγορίας ξενοδοχεία τείνουν να απασχολούν άτομα με υψηλό επίπεδο τουριστικής εκπαίδευσης.
- Η διεύθυνση των ξενοδοχείων πέρασε σε δεύτερη γενιά που σίγουρα έχει και υψηλότερη εκπαίδευση από τους γονείς της και είναι και περισσότερο ευαισθητοποιημένη στην αναγκαιότητα απασχόλησης προσωπικού με τουριστική παιδεία.
- Η τουριστική αγορά δεν έμεινε ανεπηρέαστη από την παγκοσμιοποίηση.

3.2 Ακαδημαϊκή εκπαίδευση στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα, σπουδές σχετικά με τον τουρισμό παρέχονται τόσο σε επίπεδο δευτεροβάθμιας καθώς και σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευση. Επιπροσθέτως, σπουδές παρέχονται και στο ενδιάμεσο επίπεδο μετα-δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

3.2.1 Δευτεροβάθμια τουριστική εκπαίδευση

Στο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, η τουριστική εκπαίδευση προσφέρεται από τις Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ) καθώς και τα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ). Στις ΕΠΑΣ παρέχεται εκπαίδευση σε διάφορες ειδικότητες του τουριστικού κλάδου και μπορούν να εγγραφούν σε αυτές όσοι έχουν αποφοιτήσει επιτυχώς από την 1^η Λυκείου. Η φοίτηση διαρκεί δύο έτη και είναι υποχρεωτική. Κάθε εκπαιδευτική περίοδος αποτελείται από δύο κύκλους σπουδών, τον θεωρητικό και τον πρακτικό που αποτελεί συνέχεια του θεωρητικού και επομένως αναπόσπαστη συνέχεια της εκπαίδευσης. Οι μαθητές στο τέλος των σπουδών τους τοποθετούνται για πρακτική άσκηση με μέριμνα του ΟΤΕΚ σε διάφορες ξενοδοχειακές μονάδες, τουριστικά πρακτορεία, αεροπορικές εταιρείες, κρουαζιερόπλοια κλπ. και έτσι έχουν τη δυνατότητα να εφαρμόσουν τις γνώσεις που έχουν αποκομίσει από την διετή φοίτηση τους και να αναπτύξουν τις δεξιότητες τους. Αυτή είναι και η σημαντικότερη διαφορά των ΕΠΑΣ, σε σύγκριση με την τουριστική εκπαίδευση που παρέχεται στα ΕΠΑΛ.

Στην περίπτωση των ΕΠΑΛ, τουριστική εκπαίδευση προσφέρεται μόνο στο τελευταίο έτος των σπουδών, δηλαδή στην 3^η Λυκείου. Παρέχονται μόνο γενικές γνώσεις που προσανατολίζονται κυρίως στην εισαγωγή των μαθητών στην επαγγελματική απασχόληση, χωρίς όμως να παρέχονται γνώσεις γενικότερα πάνω στον τουρισμό, τον πολιτισμό και την αναγκαιότητα ανάπτυξης της τουριστικής συνείδησης η οποία δημιουργεί ικανούς επαγγελματίες στον τομέα του τουρισμού.

3.3 Μετά – Δευτεροβάθμια τουριστική εκπαίδευση

Η μετα-δευτεροβάθμια εκπαίδευση προσφέρεται από τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (IEK). Οι υποψήφιοι πρέπει να είναι απόφοιτοι Λυκείου. Οι σπουδές διαρκούν τέσσερα εξάμηνα και είναι υποχρεωτικές. Κάθε εξάμηνο περιλαμβάνει δύο κύκλους σπουδών όπως και στην περίπτωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τα IEK παρέχουν σε όσους ολοκληρώνουν επιτυχώς τη φοίτησή τους ένα πιστοποιητικό Επαγγελματικής Κατάρτισης, το οποίο προαπαιτείται για τη συμμετοχή τους στις εξετάσεις πιστοποίησης επαγγελματικής κατάρτισης, οι οποίες οδηγούν στη λήψη του Διπλώματος, επιπέδου Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Κατάρτισης.

3.3.1 Τριτοβάθμια τουριστική εκπαίδευση

Η τριτοβάθμια τουριστική εκπαίδευση χωρίζεται σε Ανώτερη και Ανώτατη.

Στην Ανώτερη τουριστική εκπαίδευση περιλαμβάνονται οι Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης (ΑΣΤΕ) οι οποίες αποσκοπούν στην κατάρτιση στελεχών για τις ξενοδοχειακές και λοιπές επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα και είναι οι εξής δύο:

- Η Ανώτερη Σχολή Τουριστικής Εκπαίδευσης Ρόδου (ΑΣΤΕΡ) και
- Η Ανώτερη Σχολή Τουριστικής Εκπαίδευσης Αγίου Νικολάου Κρήτης (ΑΣΤΕΑΝ).

Η Ανώτατη τουριστική εκπαίδευση παρέχεται από τα Πανεπιστήμια (ΑΕΙ) και τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ). Έως και το 2013 το ΤΕΙ Αθήνας μαζί με τα αντίστοιχα της Θεσσαλονίκης, Πάτρας, Λάρισας, Κρήτης και Πειραιά αποτελούσαν τα μοναδικά τμήματα εκπαίδευσης τουριστικής κατεύθυνσης σε προπτυχιακό επίπεδο καθώς τα πανεπιστήμια δεν διαθέτουν αυτούσια τμήματα τουριστικών σπουδών παρά μόνο εξειδικευμένες

κατευθύνσεις ή μεμονωμένα μαθήματα πάνω στον κλάδο του τουρισμού και αυτών της οικονομίας και διοίκησης.

Τέλος, τα τελευταία χρόνια έχουν δημιουργηθεί ειδικά μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών πάνω στον τουριστικό κλάδο και μάλιστα ένα τέτοιο πρόγραμμα προσφέρεται από το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο με δυνατότητα φοιτητής εξ' αποστάσεως.

3.3.2 Ανώτερη τουριστική εκπαίδευση

Όπως προαναφέρθηκε, η Ανώτερη Τουριστική Εκπαίδευσης στην Ελλάδα παρέχεται από δύο σχολές, την ΑΣΤΕΡ που βρίσκεται στη Ρόδο και την ΑΣΤΕΑΝ στον Άγιο Νικόλαο Κρήτης. Οι προϋποθέσεις εισαγωγής και φοίτησης σε αυτές τις σχολές έχουν οριστεί από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων και είναι ίδιες με το σύστημα εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Οι υποψήφιοι για την εισαγωγή τους εξετάζονται πέρα από τα βασικά προκαθορισμένα μαθήματα του σχολείου, σε μία ξένη γλώσσα αλλά και στο ειδικό μάθημα Αρχές Οικονομικής Θεωρίας (ΑΟΘ). Η φοίτηση σε αυτές τις σχολές διαρκεί επτά εξάμηνα και κάθε εξάμηνο αποτελείται από δύο κύκλους σπουδών, τον θεωρητικό αλλά και τον πρακτικό που είναι αναπόσπαστη συνέχεια του θεωρητικού και της εκπαίδευσης. Πλεονέκτημα αποτελεί το γεγονός ότι οι φοιτητές για την πραγματοποίηση της πρακτικής τους άσκησης, τοποθετούνται με μέριμνα της Σχολής σε επιλεγμένες Τουριστικές και Ξενοδοχειακές Επιχειρήσεις 5 και 4 αστέρων, στον Ελληνικό χώρο.

Τέλος, οι δύο παραπάνω σχολές παρέχουν στους σπουδαστές τις γνώσεις που απαιτούνται για να μπορέσουν στο μέλλον να προσφέρουν υπηρεσίες υψηλού επιπέδου στον κλάδο του Τουρισμού. Οι στόχοι των σχολών είναι η παροχή άρτιας τεχνικής – επαγγελματικής – θεωρητικής εκπαίδευσης, η διασύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και η συστηματική παρακολούθηση των συνθηκών που διαμορφώνονται στην αγορά εργασίας και τέλος η βελτίωση και προσαρμογή του εκπαιδευτικού έργου στις νέες συνθήκες της ελληνικής αγοράς.

3.3.3 Ανώτατη Τουριστική εκπαίδευση

Ανώτατα Τεχνολογικά Ιδρύματα (ΤΕΙ)

Τα ΤΕΙ είχαν εξελιχθεί στον κυριότερο φορέα της τουριστικής εκπαίδευσης σε τριτοβάθμιο επίπεδο. Τα νέα τροποποιημένα προγράμματα σπουδών και ο προσανατολισμός τους αποσκοπούσε στην εκπαίδευση και εξειδίκευση επαγγελματιών, που θα στελέχωναν διοικητικές θέσεις στον κλάδο του τουρισμού. Ωστόσο, από τον Σεπτέμβριο του 2013 με την εφαρμογή του Σχεδίου Αθηνά εφαρμόστηκαν στη δομή της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης κάποιες τροποποιήσεις όπου δημιούργησαν καινούρια δεδομένα για την παροχή τουριστικής εκπαίδευσης σε επίπεδο ΤΕΙ τα οποία και αμφισβητήθηκαν αρκετά.

Πριν την εφαρμογή του Σχεδίου Αθηνά λειτουργούσαν στα ελληνικά ΤΕΙ αυτοτελή τμήματα Τουριστικών σπουδών, τα οποία προσέφεραν ολοκληρωμένες σπουδές στον τομέα της εκπαίδευσης στελεχών τουριστικών επιχειρήσεων.

Τα τμήματα αυτά μέχρι και την εφαρμογή του Σχεδίου Αθηνά ήταν τα εξής:

- Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδος.
- Τμήμα Διοίκησης Τουριστικών Επιχειρήσεων ΤΕΙ Θεσσαλονίκης.
- Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων ΤΕΙ Αθήνας.
- Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων ΤΕΙ Λάρισας.
- Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων ΤΕΙ Ηπείρου.
- Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων ΤΕΙ Κρήτης.
- Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων ΤΕΙ Πειραιά.

Η εφαρμογή του Σχεδίου Αθηνά επέφερε ριζικές αλλαγές στον τομέα της ανώτατης τουριστικής εκπαίδευσης. Αρχικός σκοπός ήταν η κατάργηση όλων των Τμημάτων Τουριστικών Επιχειρήσεων της περιφέρειας και η διατήρηση μόνο δύο τμημάτων, στα ΤΕΙ Αθήνας και ΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Καθώς με το σχέδιο αυτό υπήρξαν έντονες διαμαρτυρίες από την μεριά των σπουδαστών

αλλά και του εκπαιδευτικού προσωπικού στο σύνολο των ΤΕΙ, ως λύση προτάθηκε η συγχώνευση των Τμημάτων Τουριστικών Επιχειρήσεων με τα Τμήματα «Διοίκησης Επιχειρήσεων» των αντίστοιχων ΤΕΙ. Με τον τρόπο αυτό θα δημιουργούνταν ένα ενιαίο τμήμα «Διοίκησης Επιχειρήσεων, Οργανισμών και Συστημάτων» στο οποίο θα υπήρχαν διαφορετικές κατευθύνσεις, μια εκ των οποίων θα ήταν και αυτή των Τουριστικών Επιχειρήσεων.

Σύμφωνα λοιπόν με το αρχικό Σχέδιο Αθηνά, η δομή της τουριστικής εκπαίδευσης που παρέχεται από τα ΤΕΙ θα διαμορφωνόταν ώστε το ΤΕΙ Αθήνας, το ΤΕΙ Πειραιά και η ΑΣΠΑΙΤΕ θα ενώνονταν σε ένα μεγάλο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα με την ονομασία «Αττικό ΤΕΙ», διατηρώντας ωστόσο την αυτονομία τους. Στα ιδρύματα αυτά θα πραγματοποιούνταν οι παρακάτω εσωτερικές μετακινήσεις τμημάτων:

- Τα τμήματα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Εμπορίας και Διαφήμισης, Τουριστικών Επιχειρήσεων, Διοίκησης Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας του ΤΕΙ Αθήνας θα συγχωνεύονταν σε ένα τμήμα με την ονομασία: Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων - Οργανισμών και Συστημάτων.
- Το Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Πειραιά θα συγχωνευόταν με το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων - Οργανισμών και Συστημάτων του ΤΕΙ Αθήνας.

Στα υπόλοιπα τμήματα ΤΕΙ της χώρας θα πραγματοποιούνταν οι παρακάτω συγχωνεύσεις:

- Το Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Ηπείρου (Ηγουμενίτσα) θα απορροφούνταν από το Τμήμα Εφαρμογών Ξένων Γλωσσών στη Διοίκηση και στο Εμπόριο και το νέο τμήμα θα ονομαζόταν «Διοίκηση Επιχειρήσεων, Οργανισμών και Συστημάτων».
- Στο Ηράκλειο θα συγχωνεύονταν τα Τμήματα Τουριστικών Επιχειρήσεων και Διοίκησης Επιχειρήσεων σε ένα νέο τμήμα που θα λεγόταν «Διοίκηση Επιχειρήσεων Οργανισμών και Συστημάτων».
- Στο ΤΕΙ Λάρισας τα Τμήματα Τουριστικών Επιχειρήσεων και Διοίκησης - Διαχείρισης Έργων θα απορροφούνταν από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και το νέο Τμήμα θα ονομαζόταν: «Διοίκηση Επιχειρήσεων, Οργανισμών και Συστημάτων».

- Στο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης τα Τμήματα Τουριστικών Επιχειρήσεων θα απορροφούνταν από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ Σερρών και η ονομασία του νέου αυτού τμήματος θα ήταν: «Διοίκηση Επιχειρήσεων, Οργανισμών και Συστημάτων».
- Στο ΤΕΙ Πατρών το Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων απορροφάται από το Τμήμα Διοίκησης Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων και Οργανώσεων του ΤΕΙ Μεσολογγίου και μετονομάζεται σε «Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων».

Συνεπώς, σύμφωνα με το προτεινόμενο αυτό σχέδιο, καταργούνται όλα τα αυτοτελή Τμήματα Τουριστικών Επιχειρήσεων και οι απόφοιτοί τους θα ήταν πλέον απόφοιτοι «Διοίκησης Επιχειρήσεων, Οργανισμών και Συστημάτων», με ειδική κατεύθυνση τουριστικών επιχειρήσεων. Οι ειδικοί εκτίμησαν ότι αυτό θα οδηγούσε σε ουσιαστική υποβάθμιση της τουριστικής εκπαίδευσης καθώς οι αλλαγές που προτεινόνταν «χαρακτηρίζονται από μία σημαντική προχειρότητα και θέτουν σε κίνδυνο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τουρισμού, μέσα από την αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών», όπως χαρακτηριστικά είχε ειπωθεί.

Οι έντονες διαμαρτυρίες σε όλα αυτά από τη μεριά των μελών των ΤΕΙ, οι συζητήσεις και οι διαπραγματεύσεις επέφεραν αναπροσαρμογή στο αρχικό αυτό Σχέδιο σχετικά με τα τμήματα Τουριστικών Επιχειρήσεων των ΤΕΙ το οποίο πλέον προέβλεπε τα εξής:

- Το Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του ΤΕΙ Πάτρας με έδρα την Πάτρα και το Τμήμα Δημοσίων Σχέσεων και Επικοινωνίας του ΤΕΙ Ιονίων Νήσων με έδρα το Αργοστόλι συγχωνεύονται σε Τμήμα Διοίκησης, Οικονομίας και Επικοινωνίας Πολιτιστικών και Τουριστικών Μονάδων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας με έδρα τον Πύργο και κατευθύνσεις προχωρημένου εξαμήνου. Το Τμήμα που προκύπτει από τη συγχώνευση έχει το γνωστικό αντικείμενο των κατευθύνσεων του.

Οι παρεχόμενοι τίτλοι σπουδών των τμημάτων που προκύπτουν από μετονομασία ή συγχώνευση είναι ισότιμοι με τους τίτλους σπουδών των

τμημάτων που συγχωνεύονται, μετονομάζονται ή καταργούνται. Τα καταργούμενα τμήματα συνεχίζουν τη λειτουργία τους έως την 31/08/2013. Η εκπαιδευτική λειτουργία των Τμημάτων που προκύπτουν από μετονομασία ή συγχώνευση, αρχίζει το ακαδημαϊκό έτος 2013-2014.

- Μετονομασία Σχολής και Τμημάτων – Συγχώνευση Τμημάτων – Κατάργηση Τμημάτων – Συγκρότηση Σχολών του ΤΕΙ Αθήνας: το Τμήμα Εμπορίας και Διαφήμισης, το Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων, το Τμήμα Διοίκησης Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας και το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του ΤΕΙ Αθήνας με έδρα την Αθήνα, συγχωνεύονται σε Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του ΤΕΙ Αθήνας με έδρα την Αθήνα και εισαγωγικές κατευθύνσεις με χωριστό αριθμό εισακτέων για την εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Το Τμήμα που προκύπτει από τη συγχώνευση έχει το γνωστικό αντικείμενο των κατευθύνσεων του.

- Ιδρύεται Τμήμα Διοίκησης, Οικονομίας και Επικοινωνίας Πολιτιστικών και Τουριστικών Μονάδων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας, με έδρα την Άμφισσα και κατευθύνσεις προχωρημένου εξαμήνου.
- Το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του ΤΕΙ Κρήτης με έδρα το Ηράκλειο και το Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του ΤΕΙ Κρήτης με έδρα το Ηράκλειο συγχωνεύονται σε Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του ΤΕΙ Κρήτης με έδρα το Ηράκλειο και εισαγωγικές κατευθύνσεις με χωριστό αριθμό εισακτέων για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Το τμήμα που προκύπτει από την συγχώνευση έχει το γνωστικό αντικείμενο των συγχωνευμένων Τμημάτων.

- Το Τμήμα Εφαρμογών Πληροφορικής στη Διοίκηση και στην Οικονομία του Παραρτήματος Λευκάδας του ΤΕΙ Ιονίων Νήσων και το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Παραρτήματος Ληξουρίου του ΤΕΙ Ιονίων Νήσων συγχωνεύονται σε Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής

Διοίκησης και Οικονομίας με έδρα τη Λευκάδα και εισαγωγικές κατευθύνσεις με χωριστό αριθμό εισακτέων για την εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Το Τμήμα που προκύπτει από τη συγχώνευση έχει το γνωστικό αντικείμενο των κατευθύνσεών του.

- Το Τμήμα Δημοσίων Σχέσεων και Επικοινωνίας του ΤΕΙ Ιονίων Νήσων με έδρα το Αργοστόλι, το Τμήμα Μουσειολογίας - Μουσειογραφίας και Σχεδιασμού Εκθέσεων του Παραρτήματος Πύργου του ΤΕΙ Πάτρας με έδρα τον Πύργο, το Τμήμα Πληροφορικής και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Παραρτήματος Πύργου του ΤΕΙ Πάτρας με έδρα τον Πύργο και το Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Πάτρας με έδρα την Πάτρα συγχωνεύονται σε Τμήμα Διοίκησης Οικονομίας και Επικοινωνίας Πολιτιστικών και Τουριστικών Μονάδων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας με έδρα τον Πύργο και κατευθύνσεις προχωρημένου εξαμήνου.

Το Τμήμα που προκύπτει από τη συγχώνευση έχει το γνωστικό αντικείμενο των κατευθύνσεών του.

- Μετονομασία Τμημάτων – Συγχώνευση Τμημάτων – Κατάργηση Παραρτήματος – Κατάργηση Τμημάτων – Συγκρότηση Σχολών του ΤΕΙ Πειραιά. Το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του ΤΕΙ Πειραιά με έδρα τον Πειραιά και το Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων του Παραρτήματος Σπετσών του ΤΕΙ Πειραιά συγχωνεύονται σε Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του ΤΕΙ Πειραιά με έδρα τον Πειραιά και εισαγωγικές κατευθύνσεις με χωριστό αριθμό εισακτέων για την εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Το Τμήμα που προκύπτει από τη συγχώνευση έχει το γνωστικό αντικείμενο των κατευθύνσεών του.

Τέλος, το Παράρτημα Σπετσών του ΤΕΙ Πειραιά καταργείται.

Τμήματα Τουριστικών Επιχειρήσεων στην Ελλάδα αυτόνομα πλέον δε λειτουργούν. Τα περισσότερα Τμήματα Τουριστικών Επιχειρήσεων συγχωνεύτηκαν και ορισμένα έχουν καταργηθεί. Συγκεκριμένα σήμερα, αρχικές

κατευθύνσεις Τουριστικών Επιχειρήσεων υπάρχουν στα εξής Τμήματα που λειτουργούν στα διάφορα ιδρύματα της χώρας:

- ❖ ΤΕΙ Αθήνας, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων με κατευθύνσεις Τουριστικών Επιχειρήσεων, Διοίκησης Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας.

- ❖ ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων με κατευθύνσεις, Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων, Μάρκετινγκ, Διοίκησης Επιχειρήσεων.
- ❖ ΤΕΙ Πειραιά, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων με κατευθύνσεις, Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας, Διοίκηση Επιχειρήσεων.
- ❖ ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδος, Τμήμα Διοίκησης, Οικονομίας και Επικοινωνίας Πολιτιστικών και Τουριστικών Μονάδων, κατευθύνσεις: Διοίκηση Πολιτιστικών Μονάδων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας, Μουσειολογία, Επικοινωνία Πολιτιστικών Μονάδων.
- ❖ ΤΕΙ Λάρισας, Τμήμα Διοίκησης και Οικονομίας της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας ΤΕΙ Θεσσαλίας, με κατευθύνσεις, Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας, Διοίκηση Επιχειρήσεων.
- ❖ ΤΕΙ Κρήτης, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας, με κατευθύνσεις Διοίκηση επιχειρήσεων, Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας.

Πανεπιστημιακά Ιδρύματα

Η Τουριστική εκπαίδευση στα Πανεπιστήμια της Ελλάδας, τόσο σε προπτυχιακό αλλά και μεταπτυχιακό επίπεδο είναι αρκετά περιορισμένη.

Αρχικά στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου, στο πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων υπάρχει η κατεύθυνση Διοίκησης Τουρισμού για το τρίτο και τέταρτο έτος σπουδών. Το πρόγραμμα της κατεύθυνσης αυτής παρέχει εξειδικευμένες γνώσεις και εκπαίδευση στον τουριστικό τομέα.

Στη συνέχεια, στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και ειδικότερα στο πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων έχει ενταχθεί το μάθημα «Τουριστικό Μάνατζμεντ» το οποίο διδάσκεται στο 5^ο εξάμηνο ως μάθημα επιλογής και έχει σκοπό την εισαγωγή του φοιτητή στις βασικές έννοιες, αρχές και τη φιλοσοφία που διέπουν τη βιομηχανία της φιλοξενίας. Έτσι δίνεται έμφαση στις μορφές τουρισμού, στις λειτουργίες, στη διοίκηση των επιχειρήσεων φιλοξενίας και οργανισμών, αλλά και στις ιδιαιτερότητες που τις διακρίνουν.

Το Πανεπιστήμιο Πατρών, στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων έχει συμπεριλάβει την Τουριστική Διοίκηση ανάμεσα στους προσφερόμενους τομείς εξειδίκευσης στο πρόγραμμα σπουδών του. Η επιλογή γίνεται από τους φοιτητές μετά το πέμπτο εξάμηνο των σπουδών τους.

3.3.3.1 Τμήματα Τουρισμού στο Μηχανογραφικό 2017

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθούν και τα τμήματα Τουρισμού που μπορεί να επιλέξει ο υποψήφιος πανελλαδικών εξετάσεων στο μηχανογραφικό του . Τις βρίσκουμε στο ο επιστημονικό πεδίο

ΑΕΙ	
375	Τουριστικών Σπουδών (Πειραιάς) Πανεπιστήμιο Πειραιά
603	Διοίκηση Επιχειρήσεων (Αθήνα) – Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας
604	Διοίκηση Επιχειρήσεων (Πειραιάς) – Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας
607	Τουριστικών Επιχειρήσεων (Πάτρα) Δυτ. Ελλάδας
609	Διοίκηση Επιχειρήσεων (Λάρισα) – Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας
610	Διοίκηση Επιχειρήσεων (Ηγουμενίτσα) – Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας
611	Διοίκηση Επιχειρήσεων (Ηράκλειο) – Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας
612	Οικονομικής Διοίκησης Τουρισμού (Χίος) Πανεπιστήμιο Αιγαίου

755	Διοίκησης, Οικονομίας & Επικοινωνίας Πολιτιστικών & Τουριστικών μονάδων (Άμφισσα), Στερ. Ελλάδα
756	Διοίκησης, Οικονομίας & Επικοινωνίας Πολιτιστικών & Τουριστικών μονάδων (Πύργος), Δυτ. Ελλάδα
770	Διοίκησης Επιχειρήσεων (Γρεβενά) – Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας
771	Διοίκηση Επιχειρήσεων (Λευκάδα) – Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας
Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης (ΑΣΤΕ) (απαιτείται ξένη γλώσσα)	
613	Ανώτερη Σχολή Τουριστικής Εκπαίδευσης Ρόδου (ΑΣΤΕΡ)
614	Ανώτερη Σχολή Τουριστικής Εκπαίδευσης Κρήτης (ΑΣΤΕΚ)

3.4 Προβλήματα στους φορείς της τουριστικής εκπαίδευσης

Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί τα τελευταία χρόνια, παρατηρούνται αρκετά προβλήματα σχετικά με την τουριστική εκπαίδευση. Σύμφωνα με τον Αθανασίου (2004), στην μελέτη του ΙΤΕΠ για την τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση, αντί να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που προϋπήρχαν δημιουργήθηκαν και νέα. Το εκπαιδευτικό σύστημα, η δομή του, η πρακτική εξάσκηση και οι εργαστηριακές ασκήσεις παρουσιάζουν ακόμα σοβαρά κενά, επικαλύψεις, αδυναμίες και ελλείψεις, λόγω του γεγονότος ότι οι μεταβολές που συντελούνται στο διεθνές σκηνικό και τα θέματα εκπαίδευσης των εκπαιδευτών δεν λαμβάνουν την προσοχή που θα έπρεπε.

Παράλληλα, προβλήματα που έχουν συσσωρευτεί και πρέπει να επιλυθούν αφορούν: κτίρια που απωθούν, ελλείψεις νέων τεχνολογιών και σύγχρονης βιβλιογραφίας στα μαθήματα, η απουσία ουσιαστικού ερευνητικού έργου που θα μπορούσε να δώσει δυναμική στα ιδρύματα κλπ. Τέλος, ένα ακόμα μελανό σημείο της τουριστικής εκπαίδευσης αποτελούν οι «αιώνιοι φοιτητές». Σύμφωνα με στοιχεία, τέσσερις στους δέκα φοιτητές στα Ελληνικά Πανεπιστήμια ξεπερνούν τον κανονικό χρόνο ολοκλήρωσης των σπουδών τους.

3.4.1 Δευτεροβάθμια και μετά-δευτεροβάθμια τουριστική εκπαίδευση

Σημαντικά προβλήματα που αποτρέπουν την αποτελεσματική λειτουργία της εκπαίδευσης σε επίπεδο δευτεροβάθμιας τουριστικής

επαγγελματικής εκπαίδευσης παρουσιάζουν, τόσο οι ΕΠΑΣ όσο και τα ΕΠΑΛ. Κυριότερα, λόγω του χαμηλού κύρους που έχουν στην ελληνική κοινωνία προτρέπουν τους μαθητές να αποφεύγουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους στην τεχνική δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στον κλάδο του τουρισμού πιο συγκεκριμένα και επιλέγουν το Γενικό Λύκειο, το οποίο τους δίνει την ευκαιρία να ενταχθούν στην Ανώτατη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Επιπλέον, ένας ανασταλτικός παράγοντας της παρεχόμενης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι η μη επικαιροποίηση των προγραμμάτων σπουδών, ώστε να συμβαδίζουν με τις ανάγκες της σύγχρονης αγοράς εργασίας στην οποία θα κληθούν να απασχοληθούν οι απόφοιτοί τους. Τέλος, ένα σημαντικό πρόβλημα των σχολών αυτών είναι το χαμηλό επίπεδο των μαθητών τους, οι οποίοι παρουσιάζουν σημαντικά μαθησιακά κενά και δυσκολίες κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους.

Στη μετα-δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τα προγράμματα τουριστικών σπουδών στα ΙΕΚ καταλαμβάνουν ένα πολύ μικρό κομμάτι καθώς δεν υπάρχει κανένας ειδικός κλάδος που να αναφέρεται στον τουρισμό πέρα από τη μαγειρική τέχνη. Στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη, υπάρχει η Σχολή Ξεναγών που αποτελεί τον μοναδικό φορέα εκπαίδευσης των ξεναγών, θεωρείται υψηλού επιπέδου και εντάσσεται στις καλύτερες σχολές όσον αφορά την τουριστική εκπαίδευση διαχρονικά. Αυτό οφείλεται εν μέρει στο γεγονός ότι τα κριτήρια εισαγωγής των υποψηφίων στη σχολή αυτή είναι ιδιαίτερα αυστηρά. Ωστόσο, η οικονομική κρίση έπαιξε ανασταλτικό παράγοντα στην εξέλιξη αυτών των σχολών και πιο συγκεκριμένα οδήγησε στο μαρasmus και την αναστολή λειτουργίας τους από το 2010 έως και το 2013 όπου και προκηρύχθηκε η επαναλειτουργία τους.

Τέλος, η απόφαση του ελληνικού κράτους για το άνοιγμα του επαγγέλματος αποτέλεσε σημαντικό πλήγμα για τους απόφοιτους της συγκεκριμένης σχολής, εφόσον πλέον οι θέσεις των ξεναγών μπορούν να καλύπτονται και από αποφοίτους άλλων σχολών, όπως η Σχολή Ιστορίας και Αρχαιολογίας, οι οποίες όμως δεν παρέχουν καμία εκπαίδευση πάνω στον Τουρισμό.

3.5 Εξέλιξη της Τουριστικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα

Όπως προαναφέραμε, στο ανώτερο επίπεδο τουριστικών σπουδών εντάσσονται οι σχολές ΑΣΤΕΡ και ΑΣΤΕΑΝ, οι οποίες αποτελούν και τα αρχαιότερα εκπαιδευτικά ιδρύματα στην Ελλάδα που δραστηριοποιούνται στον τομέα του τουρισμού. Η οικονομική κρίση της χώρας έχει εξίσου επηρεάσει τη λειτουργία τους και τις έχει θέσει σε αδράνεια. Η τάση που παρατηρείται είναι ο μαρασμός των δημοσίων σχολών και η επιλογή αντ' αυτών από τους μαθητές αντίστοιχων ιδιωτικών σχολών. Αυτό είναι ένα εξαιρετικά σημαντικό πλήγμα για την ελληνική δημόσια τουριστική εκπαίδευση, που μετατοπίζεται πλέον σε ιδιωτικούς φορείς με την ανοχή της ελληνικής πολιτείας, η οποία επέτρεψε την παρακμή τους, όταν μάλιστα στο παρελθόν είχαν θετικές αξιολογήσεις σχετικά με το παρεχόμενο επίπεδο σπουδών.

Η σημασία του τουρισμού για την Ελλάδα θεωρείται καθοριστική και η ανώτατη τουριστική εκπαίδευση σε προπτυχιακό επίπεδο εξακολουθεί να παρέχεται μόνο από τα ΤΕΙ ενώ θα έπρεπε να παρέχεται και από τα Πανεπιστήμια. Παρ' όλα αυτά, σήμερα τα ΤΕΙ της χώρας προσφέρουν ένα εύρος διδασκόμενων μαθημάτων και περιγραμμάτων σπουδών, τα οποία καλύπτουν σε μεγάλο βαθμό τις γνώσεις που θα έπρεπε να έχει ένα στέλεχος στον τομέα του τουρισμού. Ένα ακόμη θετικό στοιχείο είναι το υψηλό επίπεδο το οποίο χαρακτηρίζει το διδακτικό προσωπικό, που κατέχει υψηλούς τίτλους σπουδών σε επίπεδο μεταπτυχιακών και διδακτορικών σπουδών.

Εν αντιθέσει με τα παραπάνω θετικά στοιχεία, υφίστανται και αρκετά σημαντικά προβλήματα. Μέχρι σήμερα, η πρόσβαση στα τμήματα Τουριστικών επιχειρήσεων των ΤΕΙ απαιτούσε ιδιαίτερα χαμηλή βαθμολογία. Οι διαχρονικά χαμηλές βάσεις εισαγωγής στα τμήματα αυτά μας δείχνουν ότι υπήρχε έλλειψη κινήτρου για την επιλογή τους από τους υποψήφιους σπουδαστές καθώς και έλλειψη ενημέρωσης των μαθητών σχετικά με την αξία του τουρισμού στην Ελληνική οικονομία, αλλά και το ενδιαφέρον που παρουσιάζει ο κλάδος αυτός γενικότερα.

Από την άλλη πλευρά, ένα από τα αξιολογικά στοιχεία της Ανώτατης Τουριστικής Εκπαίδευσης είναι η πρακτική άσκηση που έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιούν οι φοιτητές στο τελευταίο εξάμηνο σπουδών τους. Το γεγονός ότι παρέχεται στους σπουδαστές η δυνατότητα επαφής με την αγορά και η επαγγελματική εμπειρία αποτελεί ιδιαίτερα θετικό γεγονός. Ωστόσο, θα ήταν εύλογο να αναθεωρηθεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο υλοποιούνται οι πρακτικές ασκήσεις. Είναι απαραίτητο να υπάρχει μεγαλύτερος έλεγχος από τα ίδια τα ιδρύματα και τις αρμόδιες υπηρεσίες ως προς την απασχόληση των φοιτητών. Η συνηθέστερη πρακτική από την πλευρά των εργοδοτών είναι να υποαπασχολούνται οι φοιτητές σε τομείς άσχετους με το αντικείμενο των σπουδών τους, με αποτέλεσμα να μην αποκομίζουν την προσδοκώμενη επαγγελματική εμπειρία.

Εξίσου σημαντική είναι και η δυνατότητα που παρέχεται από τα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ της χώρας για κινητικότητα των φοιτητών στο εξωτερικό. Στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Δια Βίου Μάθησης οι σπουδαστές έχουν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν σε προγράμματα ανταλλαγής με φοιτητές Ευρωπαϊκών και άλλων Τριτοβάθμιων Ιδρυμάτων, τόσο σε προπτυχιακό όσο και σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Η δυνατότητα αυτή αποτελεί ευκαιρία για τα μελλοντικά στελέχη του τουρισμού να αποκτήσουν εμπειρία από μία ξένη χώρα και να ανοίξουν τους ορίζοντες τους.

3.6 Επίπεδα προσόντων

Το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (EQF- European Qualifications Framework) είναι ένα κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς που λειτουργεί ως μηχανισμός, που επιτρέπει την ευκολότερη ανάγνωση και κατανόηση των προσόντων σε διαφορετικές χώρες και συστήματα στην Ευρώπη.

Έχει δύο βασικούς στόχους: την προώθηση της κινητικότητας των πολιτών από χώρα σε χώρα και τη διευκόλυνση της διά βίου μάθησής τους. Το EQF έχει σχεδιαστεί ως σημείο αναφοράς των διαφορετικών συστημάτων και πλαισίων προσόντων στην Ευρώπη. Λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των

εθνικών συστημάτων και διευκολύνει την ερμηνεία και σύγκριση των προσόντων μεταξύ διαφορετικών χωρών. Είναι ένα πλαίσιο για πλαίσια ή και συστήματα και, συνεπώς, μπορεί να περιγραφεί και ως ένα «Μετα- πλαίσιο». Αυτό το μετα-πλαίσιο επιτρέπει στα συστήματα προσόντων να συσχετίζονται το ένα με το άλλο. Κατά τη διαδικασία υλοποίησης του EQF, προβλέπεται κάθε χώρα να προσαρμόσει τα εθνικά της προσόντα (διπλώματα, πιστοποιητικά ή πτυχία) στα οκτώ επίπεδα του EQF.

3.6.1 Ορισμοί

A) ως «εθνικό πλαίσιο προσόντων» νοείται το «εργαλείο» για την κατηγοριοποίηση των προσόντων, σύμφωνα με ένα σύνολο κριτηρίων επίτευξης καθορισμένων επιπέδων μάθησης. Το εν λόγω μέσο στοχεύει στη συνένωση σε ενιαίο σύνολο και στο συντονισμό των εθνικών υποσυστημάτων προσόντων, καθώς και στη βελτίωση της διαφάνειας, της πρόσβασης, της εξέλιξης και της ποιότητας των προσόντων σε σχέση με την αγορά εργασίας και την κοινωνία των πολιτών.

B) ως «εθνικό σύστημα προσόντων» νοούνται όλες οι πτυχές της δραστηριότητας ενός κράτους μέλους σχετικά με την αναγνώριση της μάθησης και άλλων μηχανισμών που συνδέουν την εκπαίδευση και την κατάρτιση με την αγορά εργασίας και την κοινωνία των πολιτών. Η εν λόγω δραστηριότητα περιλαμβάνει την ανάπτυξη και εφαρμογή θεσμικών ρυθμίσεων και διαδικασιών, που αφορούν τη διασφάλιση ποιότητας, την αξιολόγηση και την απονομή προσόντων. Ένα εθνικό σύστημα προσόντων μπορεί να αποτελείται από αρκετά υποσυστήματα και μπορεί να περιλαμβάνει ένα εθνικό πλαίσιο προσόντων.

Γ) Ένα συγκεκριμένο εθνικό προσόν είναι, για παράδειγμα το «δίπλωμα αρχιζαχαροπλάστη» στη Γερμανία, ή το «baccalaupat technologique» στη Γαλλία. Ένα επίπεδο ενός Εθνικού Πλαισίου Προσόντων είναι, για παράδειγμα, το «National Clusters at Access Level 2» στο Πλαίσιο Μονάδων Αξιολόγησης και Προσόντων της Σκωτίας (SCQF) ή το «Junior Certificate at Level 3» στην Ιρλανδία. Ένα τμήμα ενός Εθνικού Συστήματος Προσόντων εκπροσωπείται, για παράδειγμα, από τα προσόντα που παρέχουν οι «Δευτεροβάθμιες Τεχνικές

και Επαγγελματικές Σχολές» στην Αυστρία, ή τα προσόντα που απονέμουν τα «Κολέγια (Fóiskola)» στα πλαίσια της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ουγγαρία. Παραδείγματα άλλων διεθνών πλαισίων είναι το «Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Ηλεκτρονικών Δεξιοτήτων» ως διεθνές κλαδικό πλαίσιο, ή τα «Caribbean Vocational Qualifications (CVQs)».

3.6.2 Εθνικό πλαίσιο προσόντων

Τα 8 επίπεδα του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα των προσόντων από την πρωτοβάθμια έως την ανώτατη εκπαίδευση. Κάθε επίπεδο περιλαμβάνει ένα σύνολο γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων που καθορίζουν τα μαθησιακά αποτελέσματα. Τα μαθησιακά αποτελέσματα συγκροτούν τα προσόντα του αντίστοιχου επιπέδου.

ΕΠΙΠΕΔΟ 1: Απολυτήριο Δημοτικού

ΕΠΙΠΕΔΟ 2: Απολυτήριο Γυμνασίου

ΕΠΙΠΕΔΟ 3: Απολυτήριο Σχολής Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ), Απολυτήριο μεταγυμνασιακού ΙΕΚ

ΕΠΙΠΕΔΟ 4: Απολυτήριο Γενικού Λυκείου, Απολυτήριο ΕΠΑΛ-ΕΠΑΣ

ΕΠΙΠΕΔΟ 5: Απολυτήριο Τεχνικού-Επαγγελματικού Λυκείου με τάξη μαθητείας, Πτυχίο ΙΕΚ, Πτυχίο μετά - δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

ΕΠΙΠΕΔΟ 6: Πανεπιστημιακός τίτλος

ΕΠΙΠΕΔΟ 7: Μεταπτυχιακός τίτλος ειδίκευσης

ΕΠΙΠΕΔΟ 8: Διδακτορικό δίπλωμα

4 Το τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας

4.1 Η ιστορία του τμήματος

Το τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων του ΑΤΕΙ Πατρών (1970), ξεκίνησε τη λειτουργία και εκπαιδευτική του δράση τον Φλεβάρη του 1974 σαν τμήμα της Ανωτέρας Σχολής Στελεχών Επιχειρήσεων (ΑΣΕΕ) του ΚΑΤΕ Πατρών. Η φοίτηση ήταν διετής και είχε τέσσερις μήνες πρακτική άσκηση στο επάγγελμα.

Ακόμα και όταν το ΚΑΤΕ άλλαξε σε ΚΑΤΕΕ, το προφίλ των μαθημάτων του είχε ως στόχο να προετοιμάζει τους φοιτητές ώστε να γίνουν ικανά στελέχη που να μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στην Τουριστική Βιομηχανία της χώρας μας και ειδικότερα στον ξενοδοχειακό τομέα.

4.2 Η νομοθετική εξέλιξη του τμήματος

Με τον Νόμο 1404 περί ΤΕΙ, το 1983 το τμήμα τουριστικών επιχειρήσεων όπως και όλα τα άλλα έγινε τριετούς φοίτησης με επιπλέον έξι μήνες πρακτική άσκηση στο επάγγελμα. Η προσθήκη καινούριων μαθημάτων έκανε την κατεύθυνση διττή, δηλαδή ξενοδοχειακή και εν γένει τουριστική έτσι που να είναι ικανοί οι απόφοιτοι του τμήματος να απασχολούνται σε οποιαδήποτε εργασία που αφορά στην Τουριστική Βιομηχανία της Ελλάδας. Με το νέο αυτό πρόγραμμα σπουδών άνοιξαν οι πόρτες στους επόμενους απόφοιτους για μεταπτυχιακές σπουδές στο εξωτερικό και κυρίως στην Αγγλία, καθώς το πτυχίο αναγνωριζόταν ως ισότιμο με αυτά των αντίστοιχων βασικών σπουδών στην Ευρώπη. Πολλοί από αυτούς τους πτυχιούχους κατέχουν σήμερα διευθυντικές θέσεις.

Με το Προεδρικό διάταγμα 212/94, το 1994 έγινε η τομή όπου τα πρώτα τμήματα των ΤΕΙ της Ελλάδος Τουριστικών Επιχειρήσεων και Νοσηλευτικής απέκτησαν πρόγραμμα σπουδών τετραετούς φοίτησης. Υπήρχαν επτά εξάμηνα φοίτησης και το όγδοο εξάμηνο περιελάμβανε την πρακτική άσκηση καθώς και την πτυχιακή εργασία. Έτσι λοιπόν εκείνη την χρονική στιγμή, ήταν

η τρίτη φορά που έγινε αναμόρφωση του προγράμματος σπουδών, διατηρώντας όμως την φυσιογνωμία του Τμήματος μέσα από τις γνώσεις που είχαν αποκτήσει οι φοιτητές.

Από το 1974 μέχρι το 2003 τα μαθήματα του τμήματος ήταν μοιρασμένα σε θεωρητικά και εργαστηριακά και η υποχρεωτική παρακολούθηση της πληθώρας των εργαστηρίων, οδήγησαν στην δημιουργία νέων χώρων εργαστηρίων, με βελτιωμένο εξοπλισμό. Σημαντικό εξίσου ρόλο διαδραμάτισε και η εισαγωγή των νέων τεχνολογικών εφαρμογών.

Τον Σεπτέμβριο του 2002, στα πλαίσια της Ανωτατοποίησης του Ιδρύματος εγκρίθηκε από το Ινστιτούτο Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΙΤΕ) και εφαρμόστηκε το αναμορφωμένο πρόγραμμα σπουδών του οποίου την αναμόρφωση είχαν επιβάλλει έμμεσα και οι νέες συνθήκες και απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Εκείνο που επιδιώχθηκε βέβαια ήταν να παραμείνει η βασική κατεύθυνση σπουδών «Διοίκησης Τουριστικών Επιχειρήσεων» και αυτή να αφορά στα ξενοδοχεία, τα ταξιδιωτικά και εν γένει τουριστικά γραφεία.

Τον Μάρτιο του 2003, στα πλαίσια του προγράμματος ΕΠΕΑΚ II εγκρίθηκε η πρόταση του τμήματος που είχε υποβληθεί στο Υπουργείο Παιδείας με θέμα «Αναμόρφωση προπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών». Σκοπός του ήταν η εφαρμογή νέων μεθόδων εκπαίδευσης με την χρήσης ηλεκτρονικών μέσων όπως για παράδειγμα τηλεεκπαίδευση, χρήση του διαδικτύου κ.α.

Από τον Σεπτέμβριο του 2013 με την εφαρμογή του Σχεδίου Αθηνά εφαρμόστηκαν κάποιες τροποποιήσεις όπου δημιούργησαν καινούρια δεδομένα για την παροχή τουριστικής εκπαίδευσης στο ΤΕΙ τα οποία και αφορούσαν

- Στο ΤΕΙ Πατρών το Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων απορροφάται από το Τμήμα Διοίκησης Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων και Οργανώσεων του ΤΕΙ Μεσολογγίου και μετονομάζεται σε «Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων».
- Το Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του ΤΕΙ Πάτρας με έδρα την Πάτρα και το Τμήμα Δημοσίων Σχέσεων και Επικοινωνίας του ΤΕΙ Ιονίων Νήσων με έδρα το Αργοστόλι

συγχωνεύονται σε Τμήμα Διοίκησης, Οικονομίας και Επικοινωνίας Πολιτιστικών και Τουριστικών Μονάδων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας με έδρα τον Πύργο και κατευθύνσεις προχωρημένου εξαμήνου. Το Τμήμα που προκύπτει από τη συγχώνευση έχει το γνωστικό αντικείμενο των κατευθύνσεων του.

- ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδος, Τμήμα Διοίκησης, Οικονομίας και Επικοινωνίας Πολιτιστικών και Τουριστικών Μονάδων, κατευθύνσεις: Διοίκηση Πολιτιστικών Μονάδων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας, Μουσειολογία, Επικοινωνία Πολιτιστικών Μονάδων.

Ωστόσο, το τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας που σύμφωνα με το σχέδιο «Αθηνά» δε δεχόταν εισακτέους από το Ακαδημαϊκό έτος 2012-2013, άρχισε την επαναλειτουργία του με 117 φοιτητές που εισήχθησαν για το Ακαδημαϊκό έτος 2017-2018.

4.3 Εκπαιδευτικοί στόχοι του τμήματος

Το τουριστικό φαινόμενο στην Ελλάδα, κατακλύζει και διαχέεται στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας. Η γενικότερη πολιτικοοικονομική και πρακτική αντιμετώπιση του απαιτεί μια ευρύτατων διαστάσεων εκπαίδευση όπου είναι ικανή να ανταπεξέλθει τόσο στην πλέον αναγκαία συνεχή κριτική θεώρηση και αντιμετώπιση του τουρισμού ως βασικού συντελεστή της βιωσιμότητας της ελληνικής οικονομίας όσο στην αποτελεσματική παραγωγή και διάθεση της ετήσιας τουριστικής κατανάλωσης, δηλαδή του τουριστικού προϊόντος, από καθαρά επιχειρηματική πλευρά.

Το Μάιο του 2010 εγκρίθηκε από το συμβούλιο του ΤΕΙ το νέο αναθεωρημένο Πρόγραμμα Σπουδών, τη διαμόρφωση του οποίου καθόρισαν: η αντίληψη και αποδοχή της ζωτικής σημασίας του τουρισμού στην ελληνική οικονομία και κοινωνία, και η υιοθέτηση μιας ευρύτερης διεπιστημονικής προσέγγισης.

Ο σκοπός του Προγράμματος Σπουδών συνίσταται στο να παρέχει οργανωμένες προπτυχιακές σπουδές στη διοίκηση του τουρισμού και των τουριστικών επιχειρήσεων σε μικρο και μακρο ανάλυση, μέσα από μια

διεπιστημονική εκπαίδευση συνδυάζοντας την θεωρία με την πρακτική/ τεχνολογία και τη διδασκαλία με την έρευνα. Οι δύο βασικοί στόχοι του προγράμματος σπουδών είναι οι εξής:

- i. η εκπαίδευση και ανάπτυξη στελεχών τουριστικής βιομηχανίας με εξειδικευμένο προφίλ επιστημονικών γνώσεων και τεχνολογικών δεξιοτήτων στην διοίκηση τουριστικών επιχειρήσεων και
- ii. η εκπαίδευση στελεχών του ευρύτερου δημόσιου τομέα (π.χ. Υπουργεία, ΝΠΔΔ), της τοπικής αυτοδιοίκησης (γραφεία περιφερειών, νομαρχιών, δήμων και κοινοτήτων) καθώς επίσης συμβούλων αναπτυξιακών εταιρειών και μελετητικών γραφείων σε θέματα σχεδιασμού, τουριστικής πολιτικής και ανάπτυξης.

4.4 Επαγγελματικοί στόχοι του τμήματος

Οι απόφοιτοι του τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων είναι επιστήμονες του τουρισμού και έχουν όλες τις απαραίτητες επιστημονικές και τεχνολογικές γνώσεις και δεξιότητες που απαιτούνται έτσι ώστε να υιοθετούν συστηματικές προσεγγίσεις, να αναλύουν προβλήματα στη λήψη των αποφάσεων και να μετατρέπουν διάφορες πληροφορίες σε χρήσιμες κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη του τουρισμού και τη διοίκηση τουριστικών επιχειρήσεων.

Επίσης, μπορούν να δραστηριοποιούνται επαγγελματικά σε όλους τους τομείς του γνωστικού τους αντικειμένου και ειδικότερα:

- στο σχεδιασμό και τη διοίκηση ολόκληρης της τουριστικής επιχείρησης διαφόρων μεγεθών, εφαρμόζοντας επιστημονικές μεθόδους στην οργάνωση και λειτουργία της.
- στο σχεδιασμό, τη δημόσια διοίκηση, και τη πολιτική τουρισμού σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
- στη διαχείριση, εκπαίδευση και ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων τουριστικών επιχειρήσεων και οργανισμών.

- στον τομέα παραγωγής ξενοδοχειακού προϊόντος, και ιδίως τη διαχείριση, οργάνωση και λειτουργία δωματίων, ορόφων, συνεδριακών χώρων, καθώς και τμημάτων άθλησης και ψυχαγωγίας πελατών.
- στον τομέα παραγωγής ξενοδοχειακού προϊόντος, και ιδίως τον εφοδιασμό και τη διαχείριση υλικών και ποτών των επισιτιστικών τμημάτων και μονάδων.
- στη προώθηση και πώληση προϊόντων στους καταναλωτές, απευθείας από τους παροχείς τουριστικών υπηρεσιών και προϊόντων.
- στην εφαρμογή επιχειρησιακών και διεθνών πληροφοριακών συστημάτων συγκέντρωσης, επεξεργασίας και προώθησης στοιχείων και πληροφοριών των τουριστικών επιχειρήσεων και οργανισμών.
- στην εφαρμογή των νέων τεχνολογιών της πληροφορικής και των επικοινωνιών και ιδιαίτερα των τεχνολογιών του διαδικτύου στους κλάδους της τουριστικής βιομηχανίας.
- στο τομέα marketing και ιδίως τη δημιουργία, τιμολόγηση, προβολή (διαφήμιση, δημόσιες σχέσεις, προώθηση) και διάθεση τουριστικών υπηρεσιών και προϊόντων.
- στην σύνταξη μελετών για την ίδρυση, την λειτουργία και τον εκσυγχρονισμό τουριστικών επιχειρήσεων και οργανισμών.
- στον συλλογικό σχεδιασμό και εφαρμογή προγραμμάτων για την ανάπτυξη διαφόρων μορφών τουρισμού, καθώς και την έρευνα και ανάπτυξη νέων τουριστικών προϊόντων σε υφιστάμενους ή νέο-αναδυόμενους τουριστικούς προορισμούς.
- στη διασφάλιση ποιότητας παροχής τουριστικών υπηρεσιών και συμμόρφωσης του τελικού τουριστικού προϊόντος με τα σχετικά πρότυπα (π.χ. HACCP, ISO).

4.5 Επαγγελματικά δικαιώματα πτυχιούχων

Σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 356 (ΦΕΚ 160/16-06-1989, Τεύχος Α'), τα κατοχυρωμένα επαγγελματικά δικαιώματα των πτυχιούχων του Τμήματος τους επιτρέπουν να απασχοληθούν στους παρακάτω επαγγελματικούς τομείς:

1. Τροφοδοσία ξενοδοχείων και γενικότερα επισιτιστικών μονάδων.
2. Προμήθεια τροφίμων, ποτών και εξοπλισμού.
3. Προγραμματισμό επιχειρηματικής δραστηριότητας τουριστικών επιχειρήσεων.
4. Χρηματοδότηση τουριστικών επιχειρήσεων.
5. Τήρηση Λογαριασμών πελατών (Main Courante).
6. Εποπτεία ορόφων.
7. Άσκηση εποπτείας και διοίκησης στο προσωπικό των τουριστικών επιχειρήσεων.
8. Έρευνα αγοράς και πωλήσεων τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών.
9. Διαχείριση επισιτιστικών επιχειρήσεων (εστιατόρια, καφετέριες, κ.λπ.) μπαρ, κέντρων διασκέδασης και κυλικείων σε τουριστικούς χώρους που ανήκουν στην κατηγορία Πολυτελείας και Α'.
10. Κατάρτιση προϋπολογισμού εσόδων-εξόδων.
11. Οι πτυχιούχοι του τμήματος ασκούν τις πιο πάνω αναφερόμενες δραστηριότητες και όταν αυτές αφορούν σε ξενοδοχειακά, επισιτιστικά κ.λπ. τμήματα των επιβατικών πλοίων και κρουαζιερόπλοιων.
12. Παροχή Τουριστικών πληροφοριών.
13. Έκδοση εισιτηρίων.
14. Σχεδιασμός και σύνθεση τουριστικού πακέτου.
15. Σχεδιασμός και εκτέλεση ταξιδιού.
16. Προγραμματισμός και εκτέλεση μαζικής διακίνησης ατόμων.
17. Καθοδήγηση ταξιδιωτικών ομάδων (Tour Leaders).

18. Οι πτυχιούχοι του τμήματος ασκούν δραστηριότητα σε τουριστικά, ταξιδιωτικά κ.λπ. τμήματα αεροπορικών, ναυτιλιακών, σιδηροδρομικών εταιριών, τραπεζών κ.λπ.
19. Άσκηση επαγγέλματος υπεύθυνου διευθυντή ξενοδοχειακών γραφείων.
20. Άσκηση επαγγέλματος υπεύθυνου διευθυντή ταξιδιωτικών γραφείων.
21. Παροχή υπηρεσιών στη Διεύθυνση Επιθεώρησης του Ε.Ο.Τ. και άλλες διοικητικές και επιτελικές διευθύνσεις του.
22. Εκπόνηση μελετών σκοπιμότητας για την ίδρυση και επέκταση τουριστικών επιχειρήσεων.

4.6 Επαγγελματική αποκατάσταση αποφοίτων

Οι πτυχιούχοι του Τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων με την απόκτηση του πτυχίου τους μπορούν να ασκούν το επάγγελμα είτε ως στελέχη μονάδων, είτε ως αυτοαπασχολούμενοι. Καλύπτουν όλο το φάσμα της Διοικητικής ιεραρχίας που είναι σχετική με όλους τους τομείς της ειδικότητάς τους.

Επιπροσθέτως, οι πτυχιούχοι ακόμα μπορούν να συμμετέχουν στους διαγωνισμούς του ΑΣΕΠ εκπαιδευτικών με την ειδικότητα πτυχιούχων λοιπών τμημάτων ΤΕΙ, καθώς και σε διαγωνισμούς ΑΣΕΠ για θέσεις δημοσίου με την ειδικότητα Τ.Ε. Διοικητικού- Λογιστικού. Τέλος, μπορούν να ασχοληθούν σε έρευνες θεμάτων σχετικά με την ειδικότητά τους.

4.7 Μαθήματα Τουριστικών Σπουδών

Τα προσφερόμενα μαθήματα όπου διδάσκονται στο τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων είναι συνολικά 43 εκ των οποίων τα 39 είναι απαιτούμενα για τη λήψη του πτυχίου. Διακρίνονται σε Θεωρητικά, Εργαστηριακά, μαθήματα Διοίκησης, Οικονομίας, Νομοθεσίας, Ανθρωπιστικών σπουδών, Γενικής και Ειδικής υποδομής καθώς και μαθήματα Ειδικότητας.

Τα μαθήματα εξετάζονται σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, τον εσωτερικό κανονισμό και τον κανονισμό σπουδών του ιδρύματος. Οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε εργασίες ανά εξάμηνο με συγκεκριμένο μέγιστο αριθμό βαρύτητας (% επί του συνολικού βαθμού). Ο ακριβής αριθμός των εργασιών και της αντίστοιχης βαθμολογικής βαρύτητας θα αποφασίζεται από τον διδάσκοντα (ή από κοινού από τους διδάσκοντες) στην αρχή κάθε εκπαιδευτικού εξαμήνου και θα ανακοινώνεται άμεσα στους φοιτητές. Τα παραπάνω ισχύουν για τη θεωρία αλλά και για το εργαστηριακό μέρος των μεικτών μαθημάτων.

Αρχές Τουρισμού	Μικροοικονομία	Οικονομικά Μαθηματικά
Αρχές Χρηματοοικονομικής Λογιστικής	Διοίκηση Επισιτισμού και Τροφοδοσίας I	Τουρισμός και Κοινωνικές Επιστήμες
Μακροοικονομία	Αρχές Μάρκετινγκ	Τουριστική Γεωγραφία
Διοικητική Λογιστική Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων	Διοίκηση Επισιτισμού και Τροφοδοσίας II	Εφαρμογές Πληροφορικής
Οικονομική του Τουρισμού	Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού	Τουριστική Νομοθεσία
Οργάνωση και Λειτουργία Ταξιδιωτικής Βιομηχανίας I	Στατιστική Επιχειρήσεων	Διοίκηση Ανθρωπίνων Πόρων στον Τουρισμό
Διοίκηση Συνεδρίων και Εκδηλώσεων	Χρηματοοικονομική Ανάλυση και Λήψη Αποφάσεων	Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων
Τουρισμός και Ανάπτυξη	Βάσεις Δεδομένων	Οργάνωση και Λειτουργία Ταξιδιωτικής Βιομηχανίας II
Τουριστική Πολιτική	Διοίκηση Υπηρεσιών Φιλοξενίας I	Οργανωσιακή Συμπεριφορά
Πληροφοριακά Συστήματα στον Τουρισμό	Ποσοτικές Μέθοδοι	Σχεδιασμός και Διαχείριση Τουριστικών Προορισμών
Μεθοδολογία και Τεχνικές Έρευνας στον Τουρισμό	Στρατηγικό Μάρκετινγκ στην Ξενοδοχειακή και Τουριστική Βιομηχανία	Αγγλική Τουριστική Ορολογία
Γαλλική Τουριστική Ορολογία	Διοίκηση Ποιότητας Υπηρεσιών στον Τουρισμό	Διοίκηση Υπηρεσιών Φιλοξενίας II

Ηλεκτρονικό Επιχειρείν στην Τουριστική Βιομηχανία	Διοίκηση Ελεύθερου χρόνου	Επικοινωνίες και Δημόσιες Σχέσεις στον Τουρισμό
Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία	Τουρισμός Πολιτιστικής Κληρονομιάς	Διοίκηση Συνεδρίων και Εκδηλώσεων
Διαχείριση Κρίσεων στην Ξενοδοχειακή και Τουριστική βιομηχανία		

5 Μελέτη περίπτωσης στο ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας

Στα πλαίσια της παρούσας πτυχιακής εργασίας πραγματοποιήθηκε έρευνα στο ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας και αφορούσε αποφοίτους του τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων από το 1983 και μετά. Καταγράφηκαν δεδομένα αποφοίτων όπως φύλλο, ηλικία, βαθμός πτυχίου, έτη σπουδών έως την αποφοίτηση, περίοδος αναμονής ορκωμοσίας, τόπος καταγωγής κτλ. Η έρευνα αφορούσε 2580 άτομα, από τα οποία 1806 ήταν γυναίκες και 774 άντρες. Η αναλογία δηλαδή είναι 70% γυναίκες και 30% άνδρες. Τα στοιχεία τους, είναι ικανά να μας δώσουν μια εικόνα σχετικά με την τριτοβάθμια εκπαίδευση του τμήματος τουριστικών επιχειρήσεων και τους πτυχιούχους τους.

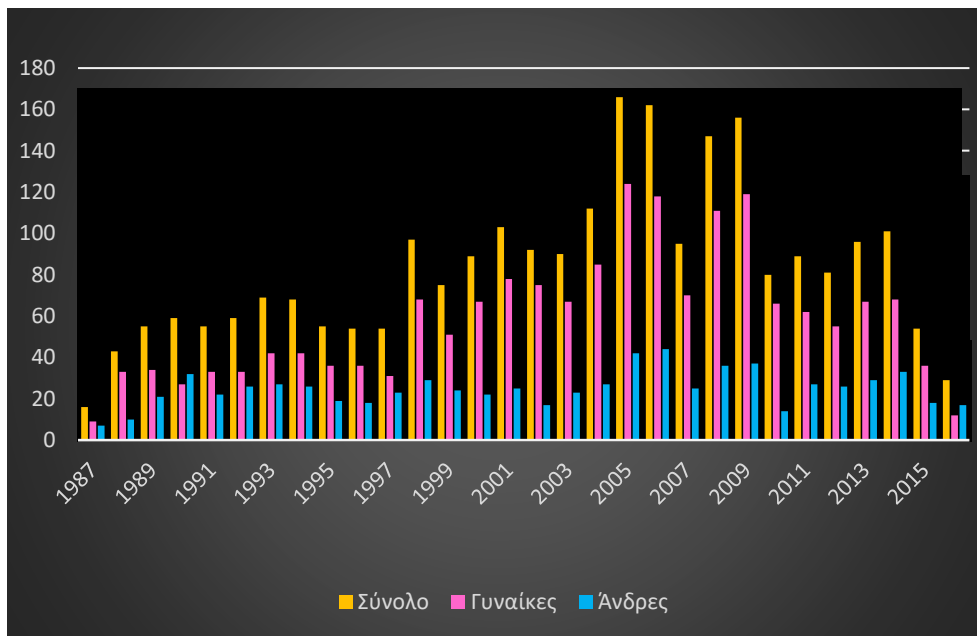

5.1 Παρουσίαση και ανάλυση δεδομένων

5.1.1 Απόφοιτοι τμήματος

Το εναρκτήριο έτος είναι το 1983 επομένως, οι πρώτοι απόφοιτοι παρουσιάζονται από το 1987 και είναι λίγοι στον αριθμό λόγω του μικρού αριθμού εισακτέων κατά τα πρώτα έτη. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται αναλυτικά το σύνολο των αποφοίτων του τμήματος καθώς και ο διαχωρισμός τους σε άνδρες και γυναίκες. Το διάγραμμα που ακολουθεί μας δείχνει εικονικά την πορεία του αριθμού των αποφοίτων ώστε να έχουμε μια πιο εύκολη κατανόηση της κίνησης των αποφοίτων κατά τα έτη.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Γυναίκες	9	33	34	27	33	33	42	42	36	36	31	68	51	67	78
Άνδρες	7	10	21	32	22	26	27	26	19	18	23	29	24	22	25
Σύνολο	16	43	55	59	55	59	69	68	55	54	54	97	75	89	103
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Γυναίκες	75	67	85	124	118	70	111	119	66	62	55	67	68	36	12
Άνδρες	17	23	27	42	44	25	36	37	14	27	26	29	33	18	17
Σύνολο	92	90	112	166	162	95	147	156	80	89	81	96	101	54	29

Παρατηρούμε μια ανοδική πορεία των αποφοίτων κυρίως μετά το 1997 με τα έτη 2007 και 2009 να κατέχουν τα πρωτεία με σημαντικά διαφορά από τα υπόλοιπα σε αποφοίτους. Στην συνέχεια παρουσιάζεται μια πτώση των αποφοίτων οι οποίοι επιστρέφουν στα επίπεδα παλαιότερων ετών μεταξύ 1998 και 2005.

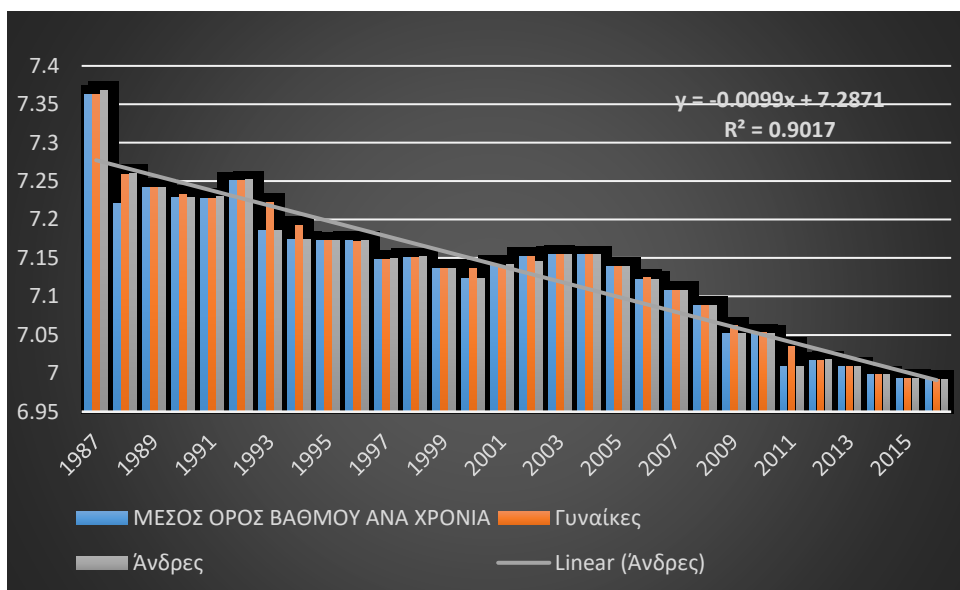
5.1.2 Βαθμοί αποφοίτων

Ένα βασικό στοιχείο σε ένα ακαδημαϊκό τμήμα είναι ο βαθμός των αποφοίτων του. Μας δείχνει το επίπεδο κατάρτισης και επιτυχίας των

σπουδαστών του καθώς και ένα γενικό επίπεδο στο οποίο κυμαίνεται η επίδοση των φοιτητών. Σε μερικές γραμμές αυτή η πληροφορία μαζί ίσως με την διάρκεια σπουδών μπορεί να μας ενημερώσει και για το επίπεδο δυσκολίας ενός τμήματος. Στον πίνακα αποτυπώνονται οι μέσοι όροι βαθμών ανά έτος τόσο για το σύνολο των αποφοίτων όσο και ξεχωριστά για άνδρες-γυναίκες. Οι διαφορές μεταξύ των δύο φύλων παρατηρούμε ότι σε επίπεδο δεύτερου δεκαδικού ψηφίου είναι σχεδόν ανύπαρκτες. Το διάγραμμα που ακολουθεί μας δείχνει εικονικά την πορεία του μέσου όρου της βαθμολογίας των αποφοίτων ώστε να έχουμε μια πιο εύκολη κατανόηση της κίνησης των επιδόσεων κατά τα έτη.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
ΣΥΝΟΛΟ	7,36	7,22	7,24	7,23	7,23	7,25	7,19	7,17	7,17	7,17
Γυναίκες	7,36	7,26	7,24	7,23	7,23	7,25	7,22	7,19	7,17	7,17
Άνδρες	7,37	7,26	7,24	7,23	7,23	7,25	7,19	7,17	7,17	7,17
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ΣΥΝΟΛΟ	7,15	7,15	7,14	7,12	7,14	7,15	7,15	7,15	7,14	7,12
Γυναίκες	7,15	7,15	7,14	7,14	7,14	7,15	7,15	7,15	7,14	7,12
Άνδρες	7,15	7,15	7,14	7,12	7,14	7,15	7,15	7,15	7,14	7,12
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ΣΥΝΟΛΟ	7,11	7,09	7,05	7,05	7,01	7,02	7,01	7,00	6,99	6,99
Γυναίκες	7,11	7,09	7,06	7,05	7,04	7,02	7,01	7,00	6,99	6,99
Άνδρες	7,11	7,09	7,05	7,05	7,01	7,02	7,01	7,00	6,99	6,99

Αρχικά οι βαθμολογίες ήταν σε ένα σχετικά υψηλό και σταθερό επίπεδο. Στην συνέχεια ακολούθησε μια πτώση η οποία όμως σταθεροποιήθηκε σε κάποια πλαίσια ενώ αργότερα παρατηρούμε μια μικρή αύξηση του μέσου όρου βαθμών. Εν τέλει όμως συνεχίστηκε η πτώση μέχρι και σήμερα. Σε γενικές γραμμές βλέπουμε μια πτώση της βαθμολογίας κατά τα τελευταία έτη ειδικότερα από το 2008 και μετά. Η πτωτική πορεία συνεχίζεται και γίνεται όλο και πιο έντονη με τα τελευταία έτη να κατέρχεται οριακά κάτω του 7.

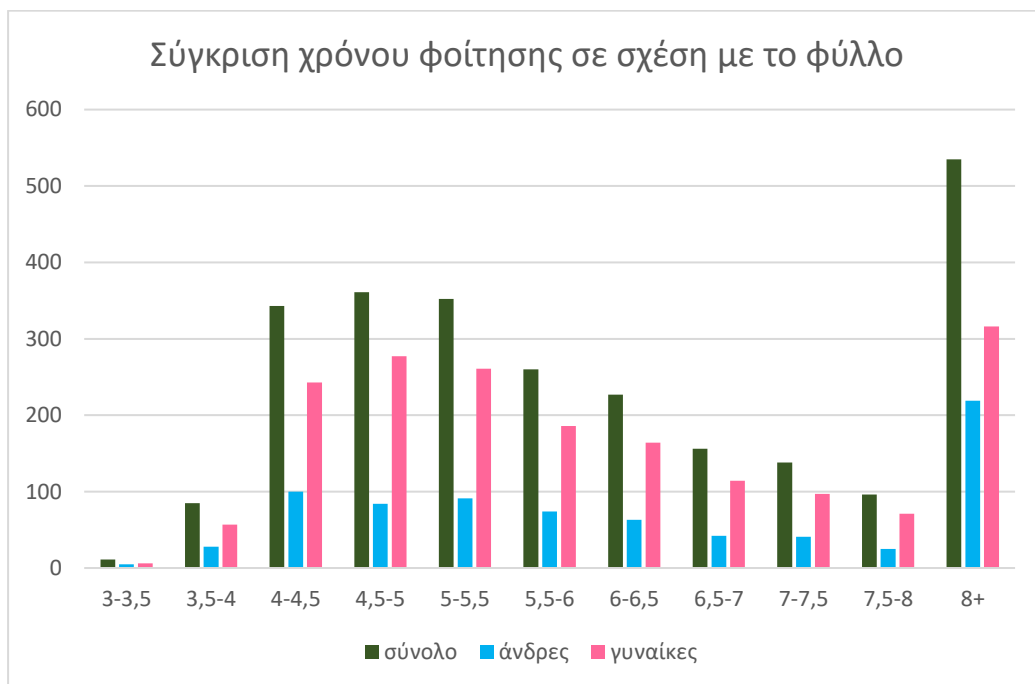
5.1.3 Χρόνος μέχρι την ορκωμοσία

Ιδιαίτερα σημαντικός είναι και ο χρόνος αποφοίτησης, δηλαδή ο χρόνος που απαιτείται ένας φοιτητής για να τελειώσει την σχολή του, επιτυγχάνοντας στις εξετάσεις των μαθημάτων που απαιτούνται. Η πληροφορία που μας δίνουν τα δεδομένα αυτής της περίπτωσης είναι κυρίως ο βαθμός δυσκολίας της σχολής/ τμήματος και οι δυνατότητες των φοιτητών της. Με βάση τα δεδομένα που συλλέξαμε κάναμε μια κατανομή συχνοτήτων χωρίζοντας την διάρκεια σπουδών ανά 0,5 έτη. Για λόγους ευκολίας σταματάμε την κατανομή στα 8 χρόνια βάζοντας μια κατηγορία 8+ έτη λόγω και των πρόσφατων εξελίξεων με τους αιώνιους φοιτητές και τα χρονικά όρια σπουδών.

Στον πίνακα που δημιουργήσαμε για αυτό το λόγο φαίνονται το σύνολο σε κάθε κατηγορία διάρκειας σπουδών καθώς και ο διαχωρισμός τους σε άνδρες – γυναίκες. Το διάγραμμα που ακολουθεί μας δείχνει εικονικά το πλήθος των ατόμων και τα έτη που χρειάστηκαν για να τελειώσουν τις σπουδές τους ενώ γίνεται εύκολα και η σύγκριση μεταξύ ανδρών γυναικών.

Έτη Σπουδών	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
3 - 3,5	5	6	11
3,5 - 4	28	57	85
4 - 4,5	100	243	343
4,5 - 5	84	277	361

Έτη Σπουδών	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
5 - 5,5	91	261	352
5,5 - 6	74	186	260
6 - 6,5	63	164	227
6,5 - 7	42	114	156
7 - 7,5	41	97	138
7,5 - 8	25	71	96
8 +	219	316	535

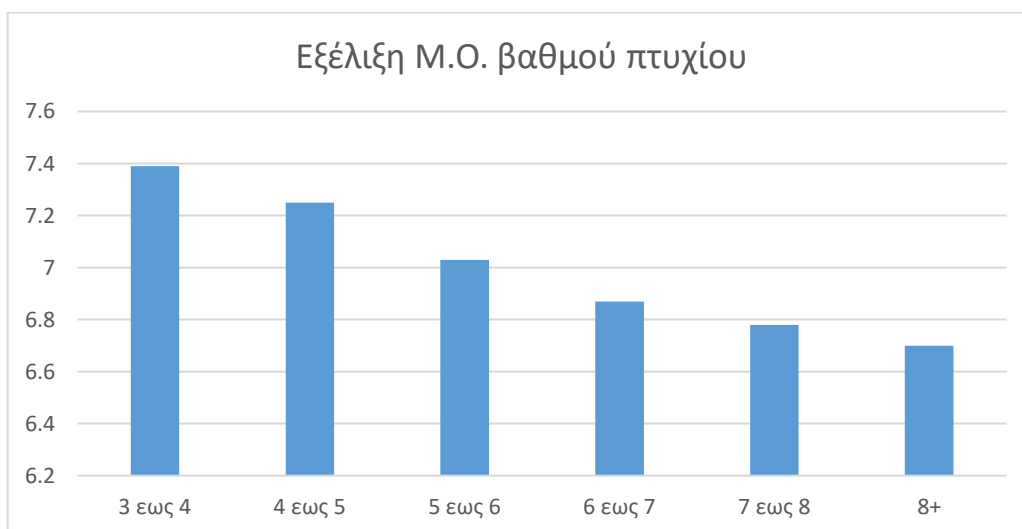
5.1.4 Συσχέτιση μέσου όρου και διάρκειας σπουδών

Από τα παραπάνω δεδομένα που συγκεντρώσαμε, κάναμε μια συσχέτιση του μέσου όρου της βαθμολογίας και της διάρκειας των σπουδών. Με αυτό τον τρόπο μπορούμε να διαπιστώσουμε αν υπάρχει σχέση μεταξύ του βαθμού επιτυχίας στα μαθήματα με την διάρκεια που χρειάστηκαν οι φοιτητές κατά μέσο όρο να τελειώσουν την σχολή τους. Μας δίνεται επίσης η πληροφορία σχετικά με την προσήλωση των φοιτητών στις σπουδές τους και αν η διάρκεια έπαιξε ρόλο στην συγκέντρωση υψηλότερης βαθμολογίας.

Με βάση λοιπόν τα στοιχεία του πίνακα παρατηρούμε μια αρμονική και σημαντική συσχέτιση μεταξύ της βαθμολογίας και της διάρκειας σπουδών. Όσο

μικρότερο είναι το χρονικό διάστημα που χρειάστηκε για να πάρουν πτυχίο οι φοιτητές τόσο υψηλότερη είναι η βαθμολογία τους. Όσο αυξάνεται η διάρκεια σπουδών τόσο μειώνεται η βαθμολογία τους κατά μέσο όρο, δίνοντάς μας την δυνατότητα να υποθέσουμε πως οι πιο επιμελής μαθητές κατέκτησαν τα πρωτεία τόσο στην πιο γρήγορη αποφοίτησή τους όσο και στην υψηλότερη συγκέντρωση βαθμών στα μαθήματα. Η χρονική διάρκεια που ίσως θα μπορούσε να επηρεάσει την βαθμολογία αφού κάποιος φοιτητής θα είχε περισσότερο χρόνο να διαβάσει για τα μαθήματα τελικά δεν είχε τόση βαρύτητα. Το συμπέρασμά μας είναι πως την μεγαλύτερη βαρύτητα είχε η προσήλωση των φοιτητών στις σπουδές τους. Το διάγραμμα έρχεται για να μας επιβεβαιώσει και οπτικά τα αποτελέσματα της έρευνάς μας.

Έτη σπουδών	Μέσος Όρος Βαθμού
3 έως 4	7,39
4 έως 5	7,25
5 έως 6	7,03
6 έως 7	6,87
7 έως 8	6,78
8+	6,7

6 Βιβλιογραφία

• Ελληνική Βιβλιογραφία

- Αθανασίου Α. Λούκης (2004) «Τουριστική Εκπαίδευση και Κατάρτιση», Εξελίξεις, Προβλήματα, Ανάγκες και Πολιτική.
- Βαρβαρέσος Στέλιος (2000) «Τουρισμός», Έννοιες, Μεγέθη, Δομές- Η Ελληνική πραγματικότητα.
- Διονυσοπούλου Παναγιώτα (2006-2012) «Ευρωπαϊκή Τουριστική Πολιτική», Η δυνατότητα διαμόρφωσής της στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.
- Ηγουμενάκης Γ. Νίκος (2000) «Τουρισμός και Ανάπτυξη»
- Κοκκώσης Χάρης - Τσάρτας Πάρις (2001) «Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον»
- Κολτσιδόπουλος Δ. Γεώργιος (2001) «Τουρισμός», Θεωρητική Προσέγγιση
- Μπουραντάς Δημήτριος - Παπαλεξανδρή Α. Νάνσυ (2002) «Διοίκηση Ανθρωπίνων Πόρων»
- Μπριασούλη Ελένη (2000) «Σχεδιασμός Τουριστικής Ανάπτυξης», Χαρακτηριστικές Προσεγγίσεις.
- Παγκάκης Α. Γρηγόρης (1993) «Νεοελληνική Εκπαιδευτική Πολιτική»
- Τσάρτας Πάρις (1996) «Τουρίστες, Ταξίδια, Τόποι», Κοινωνιολογικές Προσεγγίσεις στον Τουρισμό.
- Κικίλια Κατερίνα (2013) «Τουριστική Συνείδηση και Εθνική Παιδεία»

• Εφημερίδες και Περιοδικά

- Ακριβός Χριστόδουλος (2000) «Αφιέρωμα στην Τουριστική Εκπαίδευση», πηγή: Travel Daily News www.traveldailynews.gr
- Λύτρας Ν. Περικλής (2002) «Με ή χωρίς παρωπίδες» πηγή: Travel Daily News www.traveldailynews.gr

• Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Baum Tom (1995) Managing Human Resources in the European Tourism and Hospitality Industry: A Strategic Approach

- Cannon Debra – Gustafson Catherine (2002) Training and Development for the Hospitality Industry
- Coccossis Harry – Parpairis Apostolos (1996) Tourism and the Environment: Some Observations on the Concept of carrying Capacity
- Cabrini L. (2004) The Concept of Tourism Area Cycle Evolution: Implications for Management of Resources
- Gunn A. Clare – Var Turgut (2002) Tourism planning: Basics, Concepts, Cases
- Mowforth Martin – Munt Ian (1998) Tourism and Sustainability: New Tourism in the Third World
- Mullins Laurie (1995) Hospitality Management: A Human Resources Approach
- Pearce Richard (1981-1989) Report for the World Tourism Organization: Opportunities for collaboration in the International standardization of tourism services, Briefing paper for WTO-Tourism

• **Έρευνες**

- Δευτεροβάθμια Επαγγελματική Εκπαίδευση, ΟΤΕΚ, <http://otek.edu.gr/gr/2train.htm>
- Έρευνα ΣΕΒ – McKinsey <http://www.sev.org.gr/grafeio-typou/deltia-typou/erevna-hellas-1000-anaptyxi-antagonistikotita-apo-ton-sev-kai-tin-mckinsey-company/>
- Εφημερίς της Κυβερνήσεως (2013), Τεύχος Πρώτο, Αριθμός φύλλου 119, 28 Μαΐου 2013
- Εφημερίς της Κυβερνήσεως (2013), Τεύχος Πρώτο, Αριθμός φύλλου 135, 5 Ιουνίου 2013
- Εφημερίς της Κυβερνήσεως (2013), Τεύχος Πρώτο, Αριθμός φύλλου 136, 5 Ιουνίου 2013

• **Internet**

- <http://www.theguardian.com/travel/gallery/2014/nov/11/holidays-in-greece-history-in-tourism-posters> (13/4/2018)

- [http://www.enterprisegreece.gov.gr/gr/ependyseis/ependytikoi-tomeis/toyrismos_\(20/03/2018\)](http://www.enterprisegreece.gov.gr/gr/ependyseis/ependytikoi-tomeis/toyrismos_(20/03/2018))
- <http://otek.edu.gr/gr/2train.htm>
- http://www.teiath.gr/sdo/new_tourist_enterprises/articles.php?id=19680&lang=el
- <http://www.aster.edu.gr/default.aspx?id=101&lid=2>
- http://www.teiath.gr/sdo/new_tourist_enterprises/articles.php?id=19680&lang=el
- <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22767&subid=2&pubid=63690987>
- http://okeanis.lib.puas.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/2219/tef_201400058.pdf?sequence=1
- http://sxedioathina.blogspot.gr/2013/02/blog-post_1220.html
- <http://www.thebest.gr/news/index/viewStory/193420>
- http://www.teicrete.gr/msc-accaud/resources/guide/fek_137_a_05-06-2013_athina-tei%20kritis.pdf
- <http://avgi.gr/10812>
- <http://www.uom.gr/modules.php?op=modload&name=Semestr&file=index&kiklos=20&semester=5&tmima=2&categorymenu=2%231156-20-5>
- [http://www.upatras.gr/el/index/page/id/83_\(Τμήμα_Διοίκησης_Επιχειρήσεων_Πανεπιστημίου_Πατρών\)](http://www.upatras.gr/el/index/page/id/83_(Τμήμα_Διοίκησης_Επιχειρήσεων_Πανεπιστημίου_Πατρών))
- <http://tour.teiwest.gr/aboutus.php>
- http://tour.teiwest.gr/files/Eggrafa/odigos_spoudwn_2015_2016.pdf
- <http://www.trainingnet.gr/news/item/87>
- <https://www.esos.gr/arthra/47414/ta-8-epipeda-toy-ethnikoy-plaisioy-prosonton>
- <http://www.rodiki.gr/article/272779/lyta-ta-problhmata-ths-aster>

- http://www.edulll.gr/?page_id=32
- <http://www.theguardian.com/travel/gallery/2014/nov/11/holidays-in-greece-history-in-tourism-posters> (13/4/2018)
- <http://www.enterprisegreece.gov.gr/gr/ependyseis/ependytikoi-tomeis/toyrismos> (20/03/2018)
- <http://www.aster.edu.gr/default.aspx?id=101&lid=2>
- http://www.teiath.gr/sdo/new_tourist_enterprises/articles.php?id=19680&lang=el
- <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22767&subid=2&pubid=63690987>
- http://okeanis.lib.puas.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/2219/tef_201400058.pdf?sequence=1
- http://sxedioathina.blogspot.gr/2013/02/blog-post_1220.html
- <http://www.thebest.gr/news/index/viewStory/193420>
- http://www.teicrete.gr/msc-accaud/resources/guide/fek_137_a_05-06-2013_athina-tei%20kritis.pdf
- <http://avgi.gr/10812>
- <http://www.uom.gr/modules.php?op=modload&name=Semestr&file=index&kiklos=20&semester=5&tmima=2&categorymenu=2%231156-20-5>
- <http://www.upatras.gr/el/index/page/id/83>
- <http://sep4u.gr/26045/tmimata-tourismou-sto-michanografiko-2017> (Τελευταία ανάκτηση 13/4/2018)
- <http://www.rodiki.gr/article/272779/lyta-ta-problhmata-ths-aster>
- [Αναπτυξιακή Στρατηγική για την Εκπαίδευση 2007-2013, http://www.edulll.gr/?page_id=32](http://www.edulll.gr/?page_id=32)
- <http://www.trainingnet.gr/news/item/87-%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CF%8C->

[%CF%80%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CF%83%CE%B9%CE%B
F-](#)

[%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%8C%CE%BD%CF%8
4%CF%89%CE%BD-eqf](#)

- <https://www.esos.gr/arthra/47414/ta-8-epipeda-toy-ethnikoy-plaisioy-prosonton>
- <http://tour.teiwest.gr/aboutus.php>
- http://tour.teiwest.gr/files/Eggrafa/odigos_spoudwn_2015_2016.pdf
- <http://omorfataxia.gr/gnomi-apopsi/chaos-ton-touristikon-spoudon-stin-ellada/>
- [http://citycampus.gr/%CF%80%CF%84%CF%85%CF%87%CE%AF%CE%BF-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD/_\(7/3/2019\)](http://citycampus.gr/%CF%80%CF%84%CF%85%CF%87%CE%AF%CE%BF-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD/_(7/3/2019))
- <http://www.mintour.gov.gr/education>
- <https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1268515/stin-proti-dekada-tis-pagkosmias-katataksis-stoxeuei-i-ellada>
- http://www.insete.gr/Portals/0/meletes-INSETE/01/2018_SymvolhTourismou-2017.pdf
- <http://www.insete.gr/Portals/0/statistics/Profil/2018/Incoming%20tourism%20to%20Greece%20total.pdf>
- http://www.insete.gr/Portals/0/meletes-INSETE/01/2019/2019_Greece_Competition_2012-2016-Summary.pdf
- http://www.insete.gr/Portals/0/meletes-INSETE/01/2018_Incoming_Tourism_2005-2017.pdf
- <https://sete.gr/el/stratigiki-gia-ton-tourismo/vasika-megethi-tou-ellinikoy-tourismoy/?year=2017>
- http://www.insete.gr/Portals/0/meletes-INSETE/01/2018_Symvolh_Tourismou_2016.pdf